

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

En studie om genomförandet av Agenda 2030 i Norrbottens län

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund	3
Syfte	3
Avgränsningar och tillvägagångsätt.....	4
Disposition.....	5
Nuläge Agenda 2030	6
Nationellt ramverk och styrning – utgångspunkter för den rättsliga analysen	6
Styrning mot målen	8
Ett lyckat exempel – Uppsala	10
Kartläggning Agenda 2030 i Norrbotten – kommuners och regionala aktörers arbete	12
Agenda 2030 på kommunal nivå	13
Agenda 2030 på regional nivå.....	17
Sammanfattning.....	19
Målkonflikter och Agenda 2030	20
Potentiella synergier och målkonflikter mellan Agenda 2030 målen	20
Potentiella synergier	20
Potentiella målkonflikter	21
Indikatorer – vad mäts idag och vad bör mätas?	23
Indikatorlista med utgångspunkt från de lokalt utvalda målen	23
Nationell klassificering	23
Nyckeltal för kommuner och regioner	24
Regional/kommunal klassificering	24
Regional indikatorlista	24
Intervjuundersökning	25
Slutsatser – ett behov av kommunikation	38
Rekommendationer – En modell för samordning och uppföljning av Agenda 2030 i länet	42

Bilagor	44
Bilaga 1 Översikt över arbetet med agenda 2030 i länet	44
Bilaga 2 Indikatorer.....	45
Bilaga 3 Regionala indikatorer	56
Bilaga 4 Intervjumall.....	59
Referenslista	61

Sammanfattning

Uppdraget har omfattat att, med särskilt fokus på målen nummer 3, 4, 5, 9, 11 och 15, i Agenda 2030, undersöka hur ett regionalt genomförande skulle kunna accentueras i Norrbotten med möjlighet att kunna bidra till andra regioners genomförande.

Regeringens politiska inriktning är klar. Sverige ska vara ledande i det egna arbetet med genomförandet och bidra till andra länders motsvarande uppgift. Den genomgång som gjorts inom ramen för uppdraget visar dock att en statlig styrning saknas, trots inrättandet av en nationell samordnare under år 2020. Det saknas enhetlighet i information och kunskapsnivåer: vissa aktörer har kunskap och insikt, andra inte. Det medför också att aktörer mycket väl kan arbeta med ett genomförande men inte återför det till målen i Agenda 2030. Avsaknaden av en tydlig process och färdplan på statlig nivå, med prioriteringar och delmål fram till år 2030, medför att det regionala arbetet i sin tur drivs med svagt momentum och att även regionala prioriteringar spretar.

För att få referens och kontrast i projektet valdes Uppsala kommun ut för ett närmare studium av arbetet med genomförandet. Kommunen brukar räknas bland dem som är längst fram i arbetet och har fått flera utmärkelser som t.ex. bästa cykelstad. Studien visar tydligt att regionala skillnader spelar roll, men inspiration borde ändå kunna hämtas för att utveckla det egna arbetet.

En stor del av projektet ägnades åt inventering och kunskapsinhämtning genom intervjuer. Totalt kontaktades 31 aktörer runt om i Norrbotten som arbetar med Agenda 2030. Efter påminnelser gått ut genomfördes 24 intervjuer vilket ger en svarsfrekvens på ca 77 %. Intervjuerna analyserades utifrån fyra övergripande teman. Temat Känner du till Agenda 2030, bygger på tanken att de aktörer som ska genomföra politiska målsättningar måste känna till dem för att det ska ske något genomförande. Utifrån respondenternas svar är den samlade bilden att arbetet med Agenda 2030 är på god väg att lämna avtryck i länet och att det finns potential för ytterligare förbättringar av genomförandet. Detta med hänsyn till att det finns en organisation och funktioner på plats för både genomförande och uppföljning av Agenda 2030. När det gäller temat Känner du till agenda 2030 så anser alla respondenter att de känner till Agenda 2030, men det innebar däremot inte att alla även arbetar med frågan i deras organisation. Temat Policyförståelse handlar om att de aktörer som ska genomföra politiska mål måste förstå målen, och vad det innebär för dem för att de ska genomföras. På frågan om hur aktörerna i länet uppfattar att målen är formulerade, kopplat till temat policyförståelse, kan det konstateras att flertalet av de tillfrågade anser att målen är breda och övergripande och lämnar ett stort utrymme för tolkning. Temat Implementeringsresurser handlar om den hjälp regionala och lokala aktörer som inte förstår innebörden av de politiska målsättningarna kan få. Resultatet visar tydligt att det finns brister när det gäller implementeringsresurser. Det handlar framför allt om bristande monetära resurser och i vissa fall kompetens. Temat Policyvärderingar syftar till de värderingar som de aktörer, som ska genomföra politiska mål, har om det policyproblem som de skall lösa eller försöka minska effekterna av. När det kommer till policyvärderingar framkommer det att två tredjedelar av de tillfrågade anser att det är viktigt att arbeta med

målen i Agenda 2030. Drygt hälften anser att staten borde ta ett större ansvar för genomförandet av Agenda 2030. De åsikter som framkommer är att staten borde förtydliga vilket ansvar regionen och kommunerna har gällande genomförandet av Agenda 2030 och att ansvaret för uppföljningen bör klargöras.

De främsta rekommendationerna, utifrån vår kartläggning, är:

- Att Länsstyrelsen i Norrbotten tar ett ansvar för att samordna arbetet av genomförandet av Agenda 2030 i länet
- Att det skapas en funktion på länsstyrelsen för samordning, kunskapsspridning och uppföljning av Agenda 2030
- Att det hålls en årlig konferens i länet för de aktörer som arbetar med Agenda 2030 i regi av länsstyrelsen
- Att det inrättas ett Agenda 2030-pris i länet för att uppmärksamma framgångsrikt arbete med Agenda 2030
- Att erfarenheter från ovan nämnda modell för genomförandet kan spridas till övriga län i landet

Bakgrund

FN:s generalförsamling antog den 25 september 2015 resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling, som innebär att FN:s 193 medlemsländer förbinder sig att arbeta för en socialt, miljömässig och hållbar värld till år 2030. Agendan uttrycker 17 hållbarhetsmål där genomförandet följer ett antal principer: a) agendan är universell, dvs omfattar samtliga världens länder, b) målen och delmålen är integrerade och odelbara, dvs de olika målen är inte substituerbara, samt c) särskild hänsyn ska tas vid genomförandet till utsatta grupper och samhällen.

I Sverige har regeringens olika departement och statsråd, samtliga kommuner, regioner, statliga myndigheter, liksom Regeringskansliet, ett ansvar för det nationella genomförandet av Agenda 2030. Regeringen presenterade i juni 2018 en handlingsplan för Sveriges genomförande av Agendan under perioden 2018-20 (www.regeringen.se, 2018), där de viktigaste framtidsutmaningarna för Sverige visavi ett hållbart samhälle och välfärd formuleras. Dessa utmaningar sammanfattas i sex prioriterade fokusområden; a) ett jämlikt och jämställt samhälle, b) hållbara samhällen, c) en samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi, d) ett starkt näringsliv med hållbart företagande, e) hållbar och hälsosam livsmedelskedja samt f) stärkt kunskap och innovation (ibid). I handlingsplanen understryks den regionala och lokala nivåns betydelse för genomförandet av Agenda 2030, vad gäller till exempel samordning av olika aktörer inom en region, och anpassning av agendan efter regionala och lokala förutsättningar och behov.

Uppföljning och utvärdering av genomförandet ses också av regeringen som centralt, dels för att följa arbetets progression och utfall, dels för att vidmakthålla ambitionsnivå och tempo i genomförandet.

Genomförandeperioden i Regeringens handlingsplan nu är inne på sitt sista år (2020). Därav har inom samverkansprojektet Regional förnyelse i Norrbottens län önskemål uttalats om att utvärdera länets hittillsvarande arbete med Agenda 2030 i syfte dels att ge en kunskapsöversikt över länets utmaningar samt områden där Norrbotten kan bidra nationellt och globalt, dels att bidra till en modell för uppföljning och förbättringsarbete på regional och lokal nivå. För att möjliggöra en utvärdering gjordes ett urval av Region Norrbotten och Länsstyrelsen av sex av de totalt 17 hållbarhetsmålen, baserat på a) de fokusområden regeringen identifierat, och b) målens relevans för regionen.

Syfte

Ett första övergripande syfte med förevarande rapport är att ge en avstämning kring det regionala Agenda 2030-arbetet och den kontext arbetet hittills skett inom. Ett vidare syfte är att ge en förståelse för hur ett regionalt anpassat ramverk för analys och uppföljning av regionala aktörers hållbarhetsarbete visavi Agenda 2030 potentiellt kan utformas och vilka utmaningar som finns kring att göra detta. För att uppnå huvudsyftet har projektet tre delsyften, vilka är att:

- Kartlägga och analysera den hittillsvarande implementeringen av Agenda 2030 i Norrbottens län, dess styrkor och förbättringsmöjligheter.
- Identifiera befintliga indikatorer för Agenda 2030 på länsnivå.
- Identifiera och analysera tidigare målkonflikter mellan social-, ekonomiska- och miljömässiga mål.

Ett andra övergripande syfte är att ge underlag för det framtida Agenda 2030-arbetet. Ett vidare syfte här är att bidra till en regionalt anpassad processmodell som beskriver hur det strategiska och operativa Agenda 2030-arbetet för ständiga förbättringar och lärande i regionen kan systematiseras. Det innebär att besvara frågor som;

- Hur bör Agenda 2030 implementeras framgent?
- Vad ska mätas och vilka indikatorer är relevanta och mätbara, dvs behöver det skapas indikatorer för länet eller fyller befintliga behovet? Hur kan arbete och indikatorer utformas så att det känns meningsfullt och ger positiva incitament till dem som ska rapportera data?
- Hur bör identifierade regionala aktörer inkluderas och följas upp?
- Hur ska Agenda 2030 arbetet kommuniceras i länet, dvs. vilka är lärdomar, metoder, indikatorer etc. som behöver spridas? Hur bör en meningsfull kommunikationsplan se ut för att dra nytta av vunna erfarenheter?
- Hur skapas ett lärande och erfarenhetsutbyte i regionen kring Agenda 2030-arbetet?
- Hur kan möjliga målkonflikter mellan de olika Agenda 2030-målen hanteras?

Avgränsningar och tillvägagångsätt

Uppdragsgivarna Regional förnyelse, som drivs av Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och Luleå tekniska universitet har avgränsat utvärderingen till följande Agenda 2030 mål; 3 (god hälsa och välbefinnande), 4 (god utbildning för alla), 5 (jämslaldhet), 9 (hållbar industri, innovationer och infrastruktur), 11 (hållbara städer och samhällen) och 15 (ekosystem och biologisk mångfald) i Agenda 2030.

Kartläggningen av arbetet med implementeringen av Agenda 2030 i länet sker på två nivåer, dels nationellt, där en genomgång av legala och andra styrsystem som påverkar Agenda 2030 arbetet genomförs, t.ex. lagrum, betänkanden, propositioner etc., dels genom en dokumentanalys av olika regionala aktörers "medvetna" och uttalade arbete med Agenda 2030. I denna dokumentanalys ingår samtliga länets kommuner, Region Norrbotten, regionala myndigheter samt övriga aktörer som berörs av Agenda 2030. Dokumentanalysen kompletteras av dels uppföljande kortare kompletterande intervjuer, dels med djupintervjuer med ett urval av kommuner. Urvalet baseras på vad som framkommit i dokumentanalysen men också för att avspegla olikheter i storlek, ekonomisk

struktur etc. Vidare ges en kortare forskningsöversikt kring målkonflikter mellan ekonomisk-, social-, och miljömässig hållbarhet för att ge en fördjupad förståelse för hur detta kan påverka implementeringen i Norrbotten. Regionala indikatorer kopplade till Agenda 2030 kan utformas, baserat på SCB:s nationella indikatorlista (SCB, 2020) analyseras. Uppsala kommun har studerats som ett jämförelseobjekt.

Disposition

Rapporten disponeras enligt följande: I kapitel 2 beskrivs nuläget vad gäller Agenda 2030 arbetet i länet. Först ges en genomgång av det nationella ramverket som styr och påverkar Agenda 2030. Därefter beskrivs och analyseras dagsläget vad gäller de regionala aktörernas hittillsvarande arbete med Agenda 2030, kopplat till bl.a. det nationella ramverket. Styrkor och svagheter analyseras och förbättringsmöjligheter diskuteras. I kapitel 3 ges en översikt av forskningsläget kring målkonflikter mellan social-, ekonomisk-, och miljömässig hållbarhet och hur de kan bemötas. I kapitel 4 diskuteras SCB:s nationella indikatorer kopplat till Agenda 2030, samt hur dessa indikatorer är relevanta och kan kopplas till länets utmaningar och behov, och vem som ansvarar för (bör ansvara för) och hur inrapportering kan ske. I kapitel 5 redovisas intervjuerna och de empiriska data som inhämtats genom dem. I kapitel 6 sammanställs slutsatser från studien följt av rekommendationer för det fortsatta arbetet i kapitel 7.

Nuläge Agenda 2030

Nationellt ramverk och styrning – utgångspunkter för den rättsliga analysen

Analysen i rapporten är upplagd i olika perspektiv och inventeringar av data, och inkluderar empiriska data genom en intervjuundersökning. I den rättsliga delen ingår underlag från OECD, Vinnova och SCB som speglats mot budgetpropositioner och regleringsbrev till myndigheter och institutioner. Syftet är att få fram den statliga styrningen mot målen som ett svar på frågan vad det är kommuner och andra lokala/regionala aktörer ska göra för att uppfylla målen enligt Agenda 2030. Underlagen har kompletterats med intervjuer av Katarina Sundberg, f.d. kanslichef för Agenda 2030-sekretariatet. Andra delar av analysen har sin utgångspunkt i det lokala arbete som redan pågår och syftet här är att synliggöra det arbete som relaterar till Agendan och på så sätt möter det som förväntas erfordras från regering och riksdag.

När det gäller genomförandet av Agenda 2030 innebär Sveriges åtagande en rapportering av data som över tid ska visa på en positiv utveckling. SCB:s nationella indikatorer har tagits fram i sådant syfte, i det uppdrag som SCB fått att samordna den statistiska uppföljningen av hur Sverige lever upp till de 17 målen och 169 delmålen i Agenda 2030.¹ Tanken är vidare att Sveriges riksdagsbundna nationella miljömål ska samspela med agendans mål, styra det nationella arbetet och leda till att agendan översätts till nationell nivå.

I uppdraget har ett antal av agendans mål valts ut för närmare analys. Här bör uppmärksammas att enligt OECD:s klassificering utgör målen 3, 4 och 9 effektmål och målen 5, 11 och 15 är s.k. processmål. Skillnaden är att de statistiska effektmålen avrapporteras i samband med att målen är uppnådda. Processmålen är av dynamisk karaktär och mer utformade så att det är processen som avrapporteras. En skillnad mellan målen är också att effektmålen är lättare att mäta och därmed lättare att satsa resurser på.

Vinnovas "mapping" av svenska budgetmål jämfört med Agenda 2030 använder sig av motsvarande uppdelning av målen i effekt och process, kvalitativa och kvantitativa mål. Flera mål formuleras på EU-nivå och flera delmål riktar sig mer mot utvecklingsländer än länder med utvecklad välfärd. Till exempel har Sverige en välfärdsmodell som kan garantera dess invånare tillgång till grundläggande samhällstjänster, fredliga och demokratiska förutsättningar, och en ekonomisk tillväxt som varit stark över tid. Det får genomslag i uppfyllelse av t.ex. mål 3 God hälsa och välbefinnande. Det är också ett mål som är relativt lätt att mäta, t.ex. att minska dödstal.

Nedan återges tabell 1 över mål 3 med delmål som ett exempel på måluppfyllelse. Tabellen är hämtad från Vinnovas rapport sid 31. Resultaten rapporteras utifrån statistiska sammanställningar.

1 Vinnova, Kartläggning och analys av politiska mål relaterade till Agenda 2030, Rapport 2018:10, maj 2018.

Mål 3	Måluppfyllelse	
3. God hälsa och välbefinnande	3.1	Till 2030 minska mödradödligheten i världen till mindre än 70 dödsfall per 100 000 förlossningar med levande barn
	3.2	Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under 5 år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1000 levande födda.
	3.3	Senast 2030 utrota epidemierna av aids, tuberkulos, malaria och försummade tropiska sjukdomar samt bekämpa hepatit, vattenburna sjukdomar och andra smittsamma sjukdomar
	3.4	Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.
	3.6	Till 2030 halvera antalet dödsfall och skador i trafikolyckor i världen

Tabell 1. Mål 3 – Exempel på måluppfyllelse

Måluppfyllelse ska här garanteras av särskilt Socialstyrelsen, i samarbete med regionerna, och regleringsbrevet till myndigheten innehåller uppdrag och rapportering under kommande budgetår. Översatt till dagens förhållanden i Sverige skulle måluppfyllelse kunna innehålla en beskrivning av åtgärder för att hålla nere smitto- och dödstal relaterade till den pågående Covid-19 pandemin och beredskap inför framtida pandemier.

Flera politikområden måste samverka för att nå resultat. För att uppnå bestående hållbarhet behöver hänsyn tas till de tre delar som hållbarhet består av: ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och ekologisk hållbarhet. Som nämnts kan inget mål nås på bekostnad av ett annat – och framgång krävs inom alla områden för att målen ska kunna uppnås. Här talas om målens odelbarhet. Som exempel kan nämnas att Sverige står inför utmaningar kopplade till hållbar energi och klimatåtgärder, både i Sverige och globalt. Agenda 2030 innehåller självständiga mål relaterat till energi och klimat. Båda målen ligger utanför uppdraget, men både energi- och klimatfrågor sammanfaller med särskilt målen 9 och 11 som ingår. Det komplicerar utvärderingen eftersom flera aktörer kan arbeta med samma mål utifrån olika perspektiv och flera myndigheter bär ansvar i frågorna. Här krävs en fördjupad analys för att få fram en tydlig processmodell, något som dock ligger utanför uppdraget.

Styrning mot målen

Den svenska offentliga förvaltningen styrs genom föreskrifter på olika nivåer, delegationer till institutioner, instruktioner och regleringsbrev. När det gäller genomförande av Agenda 2030 innebär Sveriges åtagande en rapportering av data som över tid visar på en positiv utveckling. SCB:s nationella indikatorer har tagits fram i sådant syfte. SCB har i uppdrag att samordna den statistiska uppföljningen av hur Sverige lever upp till de 17 målen och 169 delmålen i Agenda 2030.

Ett nationellt exempel avseende Mål 11 Hållbara städer som kan hållas fram är Boverkets och Energimyndighetens incitamentsprogram för att utveckla hållbara energiprogram för bostäder och lokaler i samarbete med plattformen Gröna städer. Regeringen har i övrigt inrättat ett Råd för hållbara städer som ska bidra till en långsiktig utveckling av hållbara städer. Rådet ersätter Plattformen för hållbar stadsutveckling, och ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Genomförandet ska publiceras på webbplatsen Hållbar Stad. Rådet för hållbara städer består av Naturvårdsverket, Boverket, Formas, Länsstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Energimyndigheten, Statens centrum för arkitektur och design, ArkDes, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova. Regeringen vill stärka städernas förutsättningar att utvecklas till levande, hälsosamma och trygga platser där människor möts och innovationer skapas. Rådet ska därför fungera som ett nationellt forum för att göra städer gröna, hälsosamma och trygga. Den fysiska miljöns utformning hålls fram som viktig och bidrar till att minska segregation, öka den sociala sammanhållningen och ge förutsättningar för att nå nationella klimat- och miljömål. Rådet ska verka inom ramen för berörda myndigheters verksamhetsområden och inom befintliga anslagsramar. Uppdraget kommer att pågå till och med maj 2022. Slutredovisning av arbetet ska ske senast den 31 maj 2022 till regeringen.

Ett annat nationellt exempel, med betydelse för mål 15, är det svenska miljömålssystemet med Naturvårdsverket som ansvarig myndighet. Miljömålssystemet är ett etablerat system med en systematisk uppföljning sedan många år och består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål med preciseringar och ett antal etappmål. Nära 30 olika svenska myndigheter ska arbeta inom sina respektive verksamhetsområden för att miljömålen ska nås, enligt sina instruktioner eller regleringsbrev. De flesta ska rapportera om sitt arbete till regeringen i sina årsredovisningar.

Styrningen kompliceras av att det är kollektiva mål som ska genomföras på ett individuellt plan. Hur ska tillsynen genomföras om en aktör underpresterar men målen ändå uppnås genom att en annan aktör överpresterar? Effekten blir på nationell nivå att Sverige i så fall uppfyller sina åtaganden men bilden blir mångfacetterad på regional nivå.

Sammantaget ges bilden att styrningen mot målen sker genom en modell baserat på incitament. Det saknas en lag om genomförande av Agenda 2030. Det saknas nationella föreskrifter om vad som sammantaget behöver göras. Framför allt saknas en prioritering på riksnivå för inriktningen av arbetet. En tydlig slutsats är att flera politikområden måste samverka för att nå resultat. Flera myndigheter och andra aktörer bär ansvar i frågorna på olika nivåer. Det ökar behovet av en tydlig modell för process och rapportering.

Bilden förstärks av den proposition som lades fram av regeringen för riksdagen i juni 2020.² Där pekas på behovet av statlig styrning på området och att både mandat och budget behöver stärkas. Den politiska riktningen är tydlig – att Sverige ska ligga i framkant – men tvingande reglering som styrmedel saknas i stort sett, något som också skrivs fram i propositionen, där långsiktiga mål jämfört med agendan formuleras utan att förslag lämnas angående styrning.

I juli 2020 lades slutrapporten fram för det uppdrag som Statskontoret har haft av regeringen för att följa upp och analysera hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete.³ En delrapport publicerades av Statskontoret i oktober 2019 med en beskrivning av hur själva arbetet bedrivs.⁴ I slutrapporten förs slutsatser fram som bekräftar den bild vi funnit vid vår genomgång, att statlig styrning i stort saknas för att nå målen i Agenda 2030. Statskontoret konkluderar lika som vi, att det är svårt att urskilja en samlad strategi eller något genomgående mönster i regeringens styrning av myndigheterna när det gäller Agenda 2030. Det saknas en gemensam linje i regleringsbrevet till verk och myndigheter. Det finns heller inga genomarbetade riktlinjer för rapporteringen till regeringen. Statskontoret för fram den svagheten att en utestående fråga fortfarande är om samverkan kan ske direkt mellan myndigheterna. Det är vanligtvis ett påbud i regleringsbrevet, att samarbete ska inledas, ofta fastställas i avtalsform och senare återrapporteras.

Förslag lämnas på hur genomförandet kan utvecklas. Statskontoret föreslår bland annat att regeringen ska ge länsstyrelserna en tydligare roll i arbetet med Agenda 2030 i samklang med regionernas regionala utvecklingsansvar. Genom att klargöra ansvar och uppgifter ökas möjligheterna till samsyn, konstruktiv dialog och aktivt arbete för hållbarhet inom hela förvaltningen. Vidare bör en gemensam kunskapsbas om Agenda 2030 tas fram. Tanken är främst att stödja det interna arbetet i Regeringskansliet, men det är klart att informationen skulle ge ökad transparens och jämförbarhet i arbetet hos fler aktörer. Ytterligare ett förslag är att säkerställa att organisationen Glokala Sverige kan fortsätta med arbetet att stödja lokalt och regionalt med kommunikation och utbildning om agendan.⁵

Under 2020 tillsattes en nationell samordnare med den viktiga uppgiften att visa vägen och ge en modell för utvärdering av datainsamling och olika insatser som görs på området.⁶ I Statskontorets slutrapport förs en stor tilltro fram för samordningsfunktionens möjligheter att främja arbetet.

2 Regeringens proposition 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030, juni 2020.

3 Statskontoret 2020:15. Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner, Slutrapport juli 2020.

4 Statskontoret 2019:15. Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner: Delrapport oktober 2019.

5 Glokala Sverige är ett treårigt utbildnings- och kommunikationsprojekt kring Agenda 2030. Det startade 2018 som ett pilotprojekt och drivs av Svenska FN-förbundet och SKR. Sida finansierar projektet till och med december 2020. Glokala Sverige riktar sig till kommuner och regioner och syftar till att utbilda, stimulera och engagera dem i arbetet med Agenda 2030 (Statskontoret, Slutrapport avsnitt 5.3.4).

6 Kommittédirektiv 2020:17. En nationell samordnare för Agenda 2030.

Samordnaren höll en uppstartskonferens i november 2020 med regioner och kommuner som främsta målgrupp men med bred representation av aktörer från hela samhället. Avsikten med konferensen var att som ett metodstöd visa goda exempel hämtade från olika delar av landet och att inspirera för fortsatt arbete med Agendans genomförande lokalt och regionalt. Någon särskild färdriktning pekades dock inte ut, inget linjetal hölls av samordnaren, ingen plan för prioriteringar i det fortsatta arbetet presenterades.

Det saknas alltså fortfarande en nationell (statlig) styrning på området och årets proposition från regeringen pekar inte på att något kommer att ändras när det gäller det. Det finns heller inget som pekar på att den handlingsplan som sträckte sig fram till årsskiftet 2020/21 kommer att ersättas av någon ny, eftersom det inte kommit någon avisering om det.

Det ska tilläggas här att det är troligt att SCB:s indikatorer, som publicerades tidigt 2020, kommer att kunna ha funktionen att kunna likrikta arbetet på sikt inom kommuner och regioner trots att nationell struktur saknas. Om kravet på data och rapportering är tydligt kan det också driva arbetet genom att få fram data. Här kan ett samspel med SKR:s datainsamling via Kolada förväntas bidra till en likriktning som behöver uppkomma för att ge transparens och framför allt leda till jämförbarhet lokalt och regionalt.

Ett parallellt arbete som pågår inom Svenska Institutet för standarder (SIS) bör noteras. En standard för styrning och ledning för hållbar utveckling i kommuner och regioner remitterades under 2020 och förväntas bli färdigställd för publicering första kvartalet 2021.

En förstärkning av arbetet med Agenda 2030 kan möjligen också tänkas ske genom Klimatpolitiska rådets arbete med att granska regeringens klimatåtgärder i budgetarbetet (mål 13 i agendan). Frågan om klimatomställningen intar dock något av en särställning eftersom det i enlighet med klimatlagen (2017:720) finns lagstöd för måluppfyllelse på området och en nationell struktur för arbetet. Därutöver har en utredning fått i uppdrag att se över att relevanta delar av lagstiftningen överensstämmer med klimatmålen.⁷

Slutsatsen i rapporten står därmed fast. En tydlig statlig styrning saknas för ett nationellt genomförande av agendan trots att den politiska inställningen att Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan är tydlig.

Ett lyckat exempel – Uppsala

Uppsala anses vara landets ledande lokala/regionala aktör i genomförandet av agendan. I tidningen Dagens Samhälles årliga ranking av arbetet med Agenda 2030 i landets kommuner har Uppsala kommun fått högsta rankingen under flera år, senast 2019. Dagens Samhälle inkluderar 66 Agenda 2030-relaterade mål i sju kategorier i sin undersökning. Uppsala kommun presterar över genomsnittet i sex kategorier. Det finns därmed anledning att närmare studera hur arbetet lagts upp i syfte att hitta goda exempel och erfarenheter.

⁷ Kommittédirektiv: Översyn av relevant lagstiftning för att uppnå Sveriges klimatmål, Dir 2019:101.

Uppsala län består av åtta kommuner⁸ med en sammanlagd befolkning på ca 380 000 personer. Det ger länet plats nummer 15 i riket. Uppsala kommun är den största med drygt 230 000 innevånare, dvs landets fjärde folkrikaste kommun och fjärde största tätort. Kommunen räknar med ökad folkmängd i länet till 480.000 personer till år 2050.

Arbetet i Uppsala kommun är organiserat på sedvanligt sätt med fullmäktige med underliggande nämnder och utskott, samt privata utförare.

När det gäller genomförandet av agendan har kommunfullmäktige fastställt nio inriktningsmål som alla anses lika viktiga och tillsammans bildar kommunens vision. Inriktningsmålen har formulerats utifrån de globala målen och sammanfattar kommunens tolkning av vad som ska uppnås enligt Agenda 2030.⁹

Processen ut i verksamheten har strukturerats så att inriktningsmålen bryts ner i delmål och förs vidare ner i organisationen med uppföljning tre gånger per år. Delrapporteringen sker mot nyckeltal, varav flertalet hämtas från Kolada, efter självskattning. Målen kompletteras med handlingsplaner, t.ex. Klimatplanen som Uppsala presenterade på den nationella samordnarens uppstartskonferens i november 2020. Planerna innehåller ofta delegation till kommunstyrelse, nämnder och privata utförare av kommunala uppgifter.

Kommunen har som policy att hämta hem priser och utmärkelser (t.ex landets bästa cykelstad för tredje året 2020, Årets tillväxtkommun 2019, WWF:s pris Bästa Klimatstad 2020 och diplom som Fair Trade City¹⁰), något som kan tolkas som en viss objektiv granskning av kommunens arbete. En viktigare effekt kan vara att skapa incitament inom organisationen att anstränga sig och få en belöning för väl utfört arbete.

Den tolkning som gjorts av Uppsala kommun där agendans sjutton mål formulerats om i nio mål ser ut på följande sätt:

1. Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi – Ansvar för kommande generationer.
2. Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i – Nära till trygghet, nära till inspiration.
3. Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande – På väg mot ett klimatpositivt 2050.
4. Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet – Olika barn leka bäst.

8 Enköping, Heby, Håbo, Knjvsta, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammar. Det kan nämnas att Uppsala kommun har två stadsdelar uppsatta på rikslistan för särskilt utsatta områden.

9 För en närmare presentation, se Verksamhetsplan och budget 2019 för kommunstyrelsen, samt Mål och budget 2019–21 Med nio inriktningsmål styr vi verksamheten och strävar mot att skapa en gemensam riktning och förändring i hela verksamheten. Diarienummer: KSN-2017-3559 Kommunfullmäktiges styrdokument, översiktsplan och mål.

10 En sammanställning över priser, erkännanden och utmärkelser 2017 – 2020 för Uppsala kommun finns på kommunens hemsida med rubrik ”Prisregn över Uppsala”.

5. Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete – Med självständighet kommer självkänsla.
6. Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå sin gymnasieexamen och utmanas i sitt lärande – Vägen framåt stavas kunskap.
7. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet – Möjlighet till ett oberoende liv.
8. Uppsalas invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället – Uppsala byggdes inte på en dag. Kommunens verksamhet har mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och rättvisa som utgångspunkt.
9. Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala – Schyst, smart och stimulerande sysselsättning.

Med en kombination av systematiskt arbete, tydliga målformuleringar, tydlighet i budgetarbetet, tydliga krav på återrapportering, positiva incitament som priser och utmärkelser och framför allt en medveten satsning genom hela organisationen, verkar Uppsala kommun ha skapat en drivkraft framåt i agendans lokala genomförande. Arbetet och upplägget i Uppsala kommun har delvis inspirerat oss i våra slutsatser och förslag.

Det bör dock nämnas att delar av processen i Uppsala kommun baserats på självskattning, att Uppsala ligger i framkant inom länet. Arbete kvarstår för att få samma målbild och struktur i de övriga av länets kommuner.

Kartläggning Agenda 2030 i Norrbotten – kommuners och regionala aktörers arbete

Som nämnts ovan har Sverige, tillsammans med flertalet länder i världen, åtagit sig att genomföra FN:s Agenda 2030 innehållande 17 globala målen som ett medel att nå ett hållbart samhälle. Regeringen har tagit fram en handlingsplan fram till utgången av 2020, där olika fokusområden presenteras som ett första led i arbetet mot hållbarhet.¹¹ För att arbeta med dessa områden, och på sikt nå de övriga målen, behöver hela myndighetssverige arbeta åt samma håll samt övriga samhället mobiliseras. För att FN:s mål ska få genomslag och uppnå önskad effekt för medborgarna i Sverige behöver regioner och kommuner samarbeta med att genomföra dessa, eftersom de subnationella myndigheterna och primär- och sekundärkommunerna står för huvuddelen av den offentliga serviceproduktionen.

11 Dessa områden är: Ett jämlikt samhälle, hållbara samhällen, en samhällsnyttig, cirkulär och hållbar biobaserad ekonomi, ett starkt näringsliv med hållbart företagande, en hållbar hälsosam livsmedelskedja och kunskap och innovation (Regeringen, Finansdepartementet, 2018:3).

Exemplet med rankingen av Dagens Samhälle och arbetet i Uppsala kommun visar dock att bilden är mångfacetterad och att olika kommuner kommit olika långt på vägen mot måluppfyllelse.

Regeringen påtalar, i den ovan nämnda handlingsplanen, att genomförandet av Agenda 2030 ska genomföras inom ramen för ordinarie styrning och politiska processer, genom arbete inom alla politikområden. Och det är viktigt att styrning och arbetsätt utvecklas successivt för att uppnå målen (Regeringen, Finansdepartementet 2018:3).

Syftet med denna kartläggning är att ge en översiktlig bild av arbetet med att genomföra Agenda 2030 i Norrbotten. De samhällsaktörer som kommer att studeras är kommunerna, Region Norrbotten, Länsstyrelsen i Norrbotten och andra statliga och icke statliga aktörer. Det som är i huvudsaklig fokus är aktörernas "medvetna" arbete med Agenda 2030. Med medvetna arbete åsyftas att de kartlagda aktörerna ska explicit uttrycka att de arbetar med Agenda 2030. Med stor sannolikhet sker ändock arbete med att nå målen för Agenda 2030 genom att aktörerna arbetar med sin dagliga verksamhet inom ramen för deras uppdrag (återkommer till detta nedan). Kartläggningen kommer också att diskutera icke-medvetet arbete som har koppling till Agenda 2030. I sammanhanget bör det nämnas att den europeiska paraplyorganisationen Council of European Municipalities and Regions, CEMR, har slagit fast att 65 procent av målen i Agenda 2030 inte kan nås om inte den lokal och regional nivå arbetar med dessa (SKL, 2020). Sammantaget innebär detta att ett betydande ansvar läggs på den subnationella nivån för att vi ska nå de globala målen.

För att fånga kommunernas, myndigheternas andra organisationers arbete i länet har en genomgång av deras officiella hemsidor gjorts, där sökordet "Agenda 2030" har använts för att fånga om det har gjort avtryck i officiella policydokument. Vidare har närliggande begrepp som "FNs globala mål", "Hållbar utveckling", "Hållbarhet", "Miljömål", "Klimat" och "Miljö" använts för att spåra dokument som kan innehålla referenser till Agenda 2030. Sammantaget har runt 25 hemsidor och 50 dokument gått igenom och resultatet över innehållet i dessa har sammanställts i bilaga 1. Bilagan ger en översikt över hur alla Norrbottens 14 kommuner i dagsläget arbetar med genomförandet av Agenda 2030 (speglat i deras dokument). Vidare ger bilagan också en översikt av arbetet som genomförs av övriga regionala aktörer. Det ska dock påpekas att kartläggningen är en första kort översikt, även en fördjupas analys av vad som sker i kommunerna genomförs, baserat på intervjuer med kommunala och regionala företrädare, vilken redovisas i kapitel 5.

Agenda 2030 på kommunal nivå

Sverige har kommunalt självstyre, reglerat i vår grundlag, vilket medför att majoriteten av medborgarnas samhällsservice genomförs av primär- och sekundärkommuner. Regeringen anser att samtliga mål i Agenda 2030 har koppling till den lokala och regionala nivån i enlighet med vår decentraliserade samhällsmodell (Regeringen, Finansdepartementet 2018:3). Den kommunala självstyrelsen möjliggör lokal anpassning av samhällsservicen baserat på olika förutsättningar och behov. I och med detta slår Regeringen fast att Agenda 2030 genomförs av kommuner och regioner på frivillig grund, som medför att de själv kan definiera och prioritera vilka åtgärder som ska genomföras för att nå FN:s globala mål.

Regeringens bedömning är att förutsättningarna för att genomföra Agenda 2030 är bra. Nästan hälften av Sveriges kommuner och regioner uppgav i en uppföljning 2017 att de använder FN:s globala mål som ett medel för att uppnå hållbar utveckling. Det framkommer vidare att 24 kommuner och 7 regioner har fattat beslut i deras fullmäktige att arbeta med Agenda 2030 (Regeringen, Finansdepartementet 2018:3). Ett memento är dock på sin plats enligt Regeringen: "Det kvarstår dock betydande utmaningar i omställningen till ett hållbart samhälle. Social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet behöver vägas in i all verksamhet och integreras i den sammanhållna styrningen och ledningen (...) Ledarskap är viktigt på alla nivåer. Styrelsen, fullmäktige samt den övriga kommun- och landstingsledningen behöver vara engagerad och vilja få tillstånd förändring och kunskapsutveckling" (Regeringen, Finansdepartementet 2018:3). Med dessa ord som utgångspunkt är det av intresse att se hur långt arbetet med Agenda 2030 har kommit i Norrbottens län. Först presenteras ett kort resonemang om indelningen av Sveriges kommuner.

Vid analyser av kommuner kan det vara lämpligt att dela in dessa i olika kommuntyper. En klassificering av har tagits fram av Myndigheten för Tillväxtanalys¹² som används av olika statliga myndigheter vid uppföljning och jämförelser av kommunal verksamhet. Det finns två olika klassificeringar, den ena är en enkel kommunindelning som delar in kommunerna i tre olika kategorier och den andra delar in dem i sex olika kategorier (Tillväxtanalys, rapport 2014:04) Den sist nämnda kommer att användas i denna rapport som ett medel för att genomföra en mer detaljerad analys av arbetet med Agenda 2030 och möjliggöra jämförelser med andra kommuner i landet. De sex olika kommuntyperna definieras på följande vis:

1. **Storstadskommuner (SK)¹³ 29 st:** Kommuner där mindre än 20 procent av befolkningen bor i rurala områden och som tillsammans med angränsande kommuner har en samlad folkmängd på minst 500 000 invånare.
2. **Täta kommuner nära en större stad (TKS) 103 st:** Övriga kommuner där mindre än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och där **minst än hälften** av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
3. **Täta kommuner avlägset belägna (TKA) 28 st:** övriga kommuner där mindre än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och där **mindre än hälften** av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
4. **Landsbygdskommuner nära en större stad (LAB) 70 st:** Kommuner med minst 50 procent av befolkningen i rurala områden och **minst hälften** av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

12 Myndigheten studerar politikens effekter för näringslivets utveckling. De förser regeringen och andra aktörer med vetenskapliga analyser och utvärderingar och bygger upp en kunskapsbank. Målet är att kunskapen ska användas för att effektivisera, utveckla och ompröva näringspolitiken.

13 Förkortningar som kommer att användas i tabell nedan.

5. **Landsbygdskommuner avlägset belägna (LMAB) 45:** kommuner där mer än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och där **mindre än hälften** av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
6. **Landsbygdskommuner mycket avlägset belägna (15):** Kommuner där hela befolkningen bor i rurala områden och har minst 90 minuters genomsnittlig resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

Norrbottens kommuner fördelas sig på följande vis. Täta kommuner nära en större stad: Boden, Luleå och Piteå. Täta kommuner avlägset belägna: Gällivare, Haparanda, Kalix, och Kiruna. Landsbygdskommuner avlägset belägna: Älvsbyn och Övertorneå. Landsbygdskommuner mycket avlägset belägna: Arjeplog, Arvidsjaur, Jokkmokk, Pajala och Övertorneå.

Orsaken till att använda denna indelning vid kartläggningen av Agenda 2030 i Norrbotten är att strukturella och ekonomiska faktorer har betydelse för vilken kapacitet en kommun har att genomföra olika statliga åtaganden, frivilliga likväl som bindande. Vilken bild framträder när vi går igenom om och hur kommunerna i Norrbotten arbetar med Agenda 2030? Vilka olika åtgärder framträder vid en analys av dokumenten? Och skiljer sig genomförandet åt mellan olika typer av kommuner? För en översikt över arbetet med Agenda 2030 speglat i kommunala dokument se bilaga 1.

Täta kommuner nära en större stad

Alla kommuner i denna kategori – Boden, Luleå och Piteå – har på deras hemsidor uttryckt att de arbetar med att genomföra Agenda 2030. Boden och Luleå har båda skrivit under att delta i Glokala Sverige. Denna organisation ska verka för att Agenda 2030 genomförs i kommuner och regioner i Sverige. Glokala Sverige är en kommunikations- och utbildningsprojekt som ska stärka kunskap och engagemang för Agenda 2030 bland politiker och tjänstemän i kommuner och regioner. Projektet drivs tillsammans av Svenska FN-förbundet och Sveriges kommuner och Regioner (SKR) och finansieras av Sida (Glokala Sverige, 2020). Luleå kommun har även skrivit under det s.k. Borgmästaravtalet. Avtalsparterna i detta avtal har godkänt en gemensam vision för 2050, dvs att öka takten i arbetet med att skapa ett fossilfritt samhälle, stärka sin kapacitet att anpassa sig till konsekvenserna av klimatförändring och ge sina medborgare tillgång till säker och billig energi. Avtalet lanserades 2008 som ett initiativ från EU för att förmå lokala myndigheter att implementera EUs klimat- och energipolitiska mål, men samlar nu över 7000 lokala och regionala aktörer i 57 länder. De som signerar avtalet åtar sig att minska utsläpp av växthusgaser med 40 procent fram till 2030 och har därmed en direkt koppling till Agenda 2030.

Boden, Luleå och Piteå har också, utöver det ovan nämnda, även fullmäktigebeslut på att de ska genomföra Agenda 2030. Vidare har Piteå integrerat målen för Agenda 2030 i kommunen styrmodell för deras förvaltningar. Fullmäktige beslut borgar, i dessa kommuner, för att det finns en politisk kraft bakom genomförandet.

Täta kommuner avlägset belägna

Kommunerna i denna kategori – Gällivare, Haparanda, Kalix och Kiruna – har kommit olika långt med arbetet att genomföra Agenda 2030, enligt deras utsagor på hemsidor och kommunala dokument. Gällivare deltar i Glokala Sverige, de skriver på deras hemsida att de är en av de 50 kommuner och regioner som inför 2020 har antagits i Svenska FN-förbundets och SKR:s gemensamma projekt. Vidare framkommer det att projektet syftar till att arbeta med Agenda 2030 för att nå FNs globala mål som ett medel att bidra till hållbarutveckling i Sverige. Kommunstyrelsens ordförande, Henrik Ölvebro, menar att: "Det känns glädjande att vi får ansluta oss till Glokala Sverige. Vi har precis övergått till en ny tillitsbaserad målstyrning. Vi har också antagit en ny kommunplan och verksamhetsplaner. Där kopplar vi våra mål, mot målen i Agenda 2030. Vi ser Glokala Sverige som en viktig del i att fortsätta bygga ett hållbart och attraktivt Gällivare" (Gällivare kommun 2020).

Även Kalix har tagit beslut i fullmäktige att arbeta med genomförandet av Agenda 2030. I planeringsförutsättningar inför kommunen budgetarbete inför 2020 framkommer det att kommunen ska implementera Agenda 2030. Kommunstyrelsen motiverar beslutet på följande vis: "I en tid då vi får mer och mer fakta när det gäller de hot som en minskande biologisk mångfald och den mänskliga inverkan på klimatet, har vi ett ansvar som kommun att göra allt vi kan för att kommande generationer ska få ett så bra liv som möjligt. Idag är det fakta inte en tro att det är människan som till största delen har en negativ påverkan på klimat och biologisk mångfald" (Kommunstyrelsen protokoll 2019-11-11, s 33). Även här framkommer ytterligare två exempel på att kommuner Norrbotten visar på politisk vilja att genomföra Agenda 2030.

När det gäller de två återstående kommunerna i denna kategori, Haparanda och Kiruna, så finns det inga explicita utsagor varken på deras hemsidor eller dokument som visar på att de arbetar med att genomföra Agenda 2030. Däremot finns det kopplingar till miljöarbete och hållbar utveckling i andra dokument. Åtgärderna i dessa dokument kan indirekt bidra till att uppfylla delar av målen i Agenda 2030. I dessa kommuner behövs det en djupare analys av vad som sker som måste fångas med intervjuer med kommunal företrädare.

Landsbygdskommuner avlägset belägna

De två kommunerna i denna kategori – Älvsbyn och Övertorneå – uppvisar olika engagemang i arbetet med att genomföra Agenda 2030 speglat på deras hemsidor och dokument. Övertorneå är engagerad i Glokala Sverige. Kommunens kommunalråd, Anne Jakobsson, menar att: "Hållbarhet ska genomsyra alla beslut vi tar, det handlar om miljön men också om fler saker, som god hälsa, jämlikhet och att utrota fattigdom bland annat. De finns 17 globala mål. Övertorneå är litet, men jag tror på att varje litet bidrag gör skillnad. Det inspirerar, man sätter en snöboll i rullning" (Övertorneå kommun, 2020). Vidare framkommer det att kommunen ska satsa på att projektdeltagarna kommer att få gå lokala utbildningar som ett led i att öka lärandet och engagemanget för att nå målen i Agenda 2030.

Älvsbyn har i dagsläget inte uttryckt på deras hemsida eller kommunala dokument att de arbetar aktivt med Agenda 2030. Men som nämnts ovan kan det mycket väl tänka sig att de arbetar med det indirekt via den ordinarie verksamheten i kommunen.

Landsbygdskommuner mycket avlägset belägna

Kommunerna i denna kategori – Arvidsjaur, Arjeplog, Jokkmokk och Övertorneå – uppvisar olikheter när det gäller deras arbete med Agenda 2030. Jokkmokk uppvisar flera aktiviteter som har både direkt och indirekt koppling till Agenda 2030. De har skrivit under Borgmästaravtalet, där kommunen menar att ”skriva under öppnar dörren till en internationell gemenskap för de svenska undertecknande kommunerna. Kommuner som skrivit under bjuds ofta in till att vara med i EU-projekt och delta i konferenser, både som åhörare och som talare. Jokkmokks kommun har tack vare sitt medlemskap jobbat i en rad olika EU finansierade energiprojekt. Ett exempel är projektet SEAP Plus. I detta projekt har Jokkmokks kommun bland annat stöttat 5 kommuner i Lettland och 5 kommuner i Norra Sverige med att ta fram lokala energiplaner” (Jokkmokks kommun, 2020). Vidare är Jokkmokk en EKO-kommun som är Sveriges äldsta nätverk för kommuner som vill arbeta med hållbar utveckling och i dagsläget finns det 101 som deltar. Sveriges Eko-kommuner ska främja utvecklingen mot ett hållbart samhälle. De ska vara en tydlig lokal röst i miljöpolitiken och vara en kunskapsförmedlare av bra lokala exempel och bidra till erfarenhetsutbyte mellan lokala aktörer nationellt och internationellt.

De övriga kommunerna i denna kategori – Arvidsjaur, Arjeplog, Pajala och Övertorneå – uppger inte på deras hemsidor, eller i dokument, att de arbetar med Agenda 2030. Men det utsluter inte att de indirekt arbetar med det genom kommunens ordinarie verksamhet. Många av målen i Agenda 2030 arbetar nog kommunerna med även om de inte explicit uppger att de gör det i kommunala dokument. Orsaken till detta är att många av målen i Agenda 2030 är så pass övergripande att sammanfaller med mål som kommunerna redan arbetar med.

Agenda 2030 på regional nivå

Statskontoret har fått uppdrag att följa upp och analysera hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och regioners arbete för hållbar utveckling. Syftet med deras uppdrag är att öka kunskapen och bidra med underlag för genomförandet, som redovisades hösten 2019. Statskontoret lyfter fram bl. a. fram att omkring 70 procent av myndigheterna och nästan alla regioner uppger att de arbetar på ett eller annat sätt med att genomföra Agenda 2030; agendan har gått från att främst drivas av tjänstemän till att också drivas på av den politiska nivån och att myndigheter och regioner genomför en mängd olika aktiviteter, de vanligaste är att de genomför insatser som syftar till att höja chefers och medarbetares kunskaper om agendan och analyserar hur deras verksamhet kopplar till målen. Statskontoret uppger också att det är vanligt att det tillsätts ansvariga funktioner och att måldokument revideras så att de hänvisar till agendan (Statskontoret, delrapport, 2019:15). Hur förhåller sig Norrbottens regionala aktörer till denna generella bild?

Region Norrbotten

Regionstyrelsen i Region Norrbotten har beslutat att inom ramen för den strategiska planen anta hållbarhetsmål som bygger på Agenda 2030.¹⁴ Vidare menar styrelsen att social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet måste vägas in i all verksamhet och integreras i styrningen och ledningen av verksamheten. Regionfullmäktige ska i sin plan för perioden 2021 - 2023 tydliggöra hur deras strategiska mål ska bidra till Agenda 2030. I dokumentet framkommer också att Region Norrbotten och Länsstyrelsen i Norrbotten, inom ramen för samverkansprojektet Regional förnyelse har tagit fram en gemensam uppdragsbeskrivning till en förstudie hur som ska innehålla en kunskapsöversikt och en modell för uppföljning av hur arbetet med agenda 2030 går i länet (Region Norrbotten regionstyrelsen 2020-05-06). Föreliggande rapport är resultatet av det beslutet. Det ovan nämnda är ett bra exempel på hur regionen lägger en politisk kraft bakom genomförandet av agenda 2030, och dessutom gör det i ett partnerskap med länsstyrelsen för att ytterligare peka på frågans vikt.

Statliga myndigheter i Norrbottens län

Regeringens ambitioner är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030, både när det gäller att Sverige som land ska uppnå målen och att vi därmed ska bidra till genomförandet på global nivå. För att detta ska vara möjligt måste Länsstyrelserna och övriga myndigheter på regional nivå ta ett stort ansvar. Länsstyrelsen i Norrbotten har därmed åtagit sig att bli att: "långsiktigt arbeta med att målen i Agenda 2030 nås, samverka med länets aktörer, sprida information om arbetet med Agenda 2030 i länet och bidra till genomförandet av Agenda 2030 i länet" (Länsstyrelsen, hemsida, 2020). Några exempel på arbete som Länsstyrelsen bedriver, utöver det ovan nämnda projektet Regional förnyelse, tillsammans med Region Norrbotten, är den avsiktsförklaring som skrevs under tillsammans med kommunerna och regionen hösten 2018. Avsiktsförklaringen innebär bl.a. annat att: "Främja, direkt eller indirekt, genomförandet inom ramen för sin ordinarie verksamhet, bidra till genomförandet med sin kompetens, kunskap och sina nätverk, Upprätta en årsplan för det gemensamma arbetet och sprida information om Agenda 2030 i sina egna organisationer och nätverk" (Länsstyrelsen, hemsida, 2020). Länsstyrelsen har även tagit fram en informationsbroschyr som beskriver arbetet med Agenda 2030 som ska användas för att öka medvetenheten bland länets aktörer om målens innebörd (Agenda 2030, Globala målen för hållbar utveckling).

Andra statliga myndigheter på regional nivå i länet som på sina hemsidor, och i dokument, nämner att de arbetar med Agenda 2030 är Arbetsförmedlingen, Luleå tekniska universitet (LTU), Polisen och Trafikverket. Arbetsförmedlingen uppger att de arbetar med internationellt utvecklingsarbete kopplat till Agenda 2030, där bli att stöd till att bygga upp en väl fungerande arbetsförmedling i olika länder utanför EU som ett medel att bekämpa fattigdom (Arbetsförmedlingen, hemsida, 2020). Frågan återstår om och vad de gör i länet

14 De 6 målen är: God utbildning för alla, Jämställdhet, Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, Hållbar konsumtion och produktion, Hållbara städer och samhällen samt Bekämpa klimatförändringarna.

kopplat till agenda 2030. Polisen arbetar bl a med projekt för att minska korruption kopplat till Agenda 2030. LTU har anordnat workshops med koppling till Agenda 2030 och bedriver forskning som berör Agenda 2030. Slutligen, kan nämnas att Trafikverket arbetar med trafiksäkerhet kopplat till Agenda 2030. En genomgång av Sametingets hemsida ger inga resultat när det gäller ett direkt arbete kopplat till Agenda 2030. Däremot arbetar de med Sveriges nationella miljömål, som indirekt kan kopplas till Agenda 2030 (Sametinget, hemsida, 2020). Företagarna har en rad aktiviteter som direkt har bäring på Agenda 2030 på deras hemsida.

Övriga regionala aktörer i Norrbottens län

Företagarna har låtit PWC ta fram en rapport som kartlagt företagens arbete med Agenda 2030, där det framkommer att 70 procent av företagen nämner de globala målen och ungefär hälften av dessa har inkluderat dem i sina affärsstrategier. Vidare har företagarna tagit fram en checklista för att hjälpa företagen att se hur långt de har kommit med miljömålen i Agenda 2030 (Företagarna, hemsida, 2020).

Sammanfattning

Kartläggningen ovan visar på att flera aktörer i länet arbetar med att genomföra Agenda 2030, men graden och arten av arbetet skiljer sig dock åt. Bland Norrbottens kommuner finns det ett spann mellan de som å ena sidan arbetar mycket aktivt och medvetet med Agenda 2030 och de som å andra sidan inte har kommit lika långt i arbetet. Men, det ska dock påpekas att detta bygger på officiella utsagor på kommunernas hemsidor och dokument, det kan mycket väl vara så att det även förekommer ett arbete med agendan i dessa kommuner inom ramen för deras ordinarie verksamhet som inte avspeglar sig på deras hemsidor. En analys av de kommuner som arbetar aktivt med agenda 2030 ger vid handen att de framför allt gör det inom ramen för ett samarbete med andra kommuner, både inom landet, via Glokala Sverige, och utomlands via Borgmästaravtalet. Båda dessa samarbetsforum arbetar explicit med genomförandet av Agenda 2030. Läger man kommuntypologin som raster över Norrbottens kommuner framkommer bilden att det är kommuner inom kategorin Täta kommuner nära en större stad som arbetar aktivt med genomförandet av Agenda 2030, inom denna kategori finner vi Boden, Luleå och Piteå. Dessa kommuner har också beslut fattade i fullmäktige på att arbete med agendan, som ger en politisk kraft bakom arbetet. De kommuner som arbetar mindre aktivt med Agenda 2030, enligt deras officiella hemsidor, är de som befinner sig inom kategorin Landsbygdskommuner mycket avlägset belägna, där vi finner kommunerna: Arvidsjaur, Arjeplog, Jokkmokk och Övertorneå. Med ett undantag, Jokkmokk, som arbetar inom ramen för Borgmästaravtalet. Orsaken till denna skillnad kommuner emellan är för tidigt att uttala sig om, men det beror sannolikt på att kommunerna skiljer sig åt när det gäller befolkningens mängd och ekonomisk kapacitet. En jämförelse mellan kommunerna i Norrbotten med övriga landet kan ge en bättre insikt om orsaker till skillnader mellan de olika kommuntyperna.

När det gäller de regionala aktörerna finns det också en variation när det gäller arbetet med Agenda 2030. Region Norrbotten arbetar mycket aktivt med att genomföra Agenda 2030. De har ett regionfullmäktige beslut på att agendan måste vägas in i all verksamhet och integreras i styrningen och ledningen av verksamheten. Vidare arbetar regionen tillsammans med Länsstyrelsen i Norrbotten, inom ramen för Regional förnyelse, med att ta fram en arbetsmodell för hur arbetet med Agenda 2030 ska följas upp i länet, i detta arbete ingår även LTU. Länsstyrelsen har det övergripande uppdraget, enligt regeringen, att arbeta med Agenda 2030 i länet, vilket avspeglar sig i arbetat tillsammans med regionen och den avsiktsförklaring länsstyrelsen har skrivit under tillsammans med regionen och kommunerna i Norrbotten som ett led i att genomföra Agenda 2030.

Övriga aktörer i länet arbetar mer eller mindre aktivt med Agenda 2030 (avspeglat i respektive aktörs hemsida). En aktör som uppvisar ett engagemang i frågan är företagarna som uppvisar olika aktiviteter, bl. a. att de har tagit fram en checklista som ett hjälpmedel till företagen för att arbeta med miljömålen i Agenda 2030.

Målkonflikter och Agenda 2030

Potentiella synergier och målkonflikter mellan Agenda 2030 målen

Givet att vi vill stödja samarbete och få till ett gemensamt förhållningssätt för hur olika samhällsaktörer ska arbeta med de globala målen i Agenda 2030 är det viktigt att även tänka på hur olika mål och sektorer kan komma att påverka varandra. Det är viktigt att identifiera de potentiella synergier och målkonflikterna som kan uppstå mellan de olika målen. Det faktum att de 17 globala målen är ett resultat av en lång framförhandlad process av politiska mellanstatliga förhandlingar i FN som försökt täcka ett mycket brett spann av områden och mål kopplade till hållbar utveckling, kan anses vara både agendans styrka och svaghet. Bexell och Jönsson (2019), sammanfattar detta synsätt med att konstatera att samtidigt som målen nådde ett politiskt momentum genom att de antogs av alla världens länder, så innebär det även att målen kan ses som en lägsta gemensam nämnare efter att flertalet kompromisser drivits igenom.

Potentiella synergier

Det finns ett närmast obegränsat antal kopplingar som kan göras mellan målen eftersom Agenda 2030 täcker så många olika områden som alla relaterar till hållbar utveckling. Vilka kopplingar som är relevanta beror på vad vi prioriterar. Målen i sig reflekterar en mängd olika intressen men baserat på dessa går det inte att utläsa några särskilda prioriteringar (Vinnova, 2018).

Inom forskningen diskuteras ett flertal direkta och indirekta samband som är viktiga att ta hänsyn till när vi planerar för framtiden. Exempelvis Rockström och Sukhdev (2016) hävdar att alla mål är direkt eller indirekt kopplade till en hållbar och hälsosam mat, och

de ser framförallt positiva synergier mellan att målet för att utrota fattigdom (mål 1) och ingen hunger (mål 2) i sin tur kräver jämställdhet (mål 5), anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8) och minskad ojämlikhet (mål 10). Ett annat exempel är ramverket för det globala forskningsinitiativet: The World in 2050 (2018, 2020), där författarna till ramverket hävdar att det är jordens begränsningar som sätter gränserna för om vi kan uppnå målen. Målen ses som fem sammankopplade kluster, inom; social och ekonomisk utveckling (mål 8, 9, 11), universella värden (mål 4, 5, 10), jordens förutsättningar (mål 13, 14 och 15), hållbar resursanvändning (mål 6, 7 och 12) och grundläggande mänskliga behov (mål 1, 2 och 3), vilka alla i sin tur är inbäddade i globalt partnerskap (mål 17) och fredliga och inkluderande samhällen (mål 16). Med avseende på den avgränsning som gjorts för utvärderingen att fokus ska ligga på Agenda 2030 målen; 3 (god hälsa och välbefinnande), 4 (god utbildning för alla), 5 (jämställdhet), 9 (hållbar industri, innovationer och infrastruktur), 11 (hållbara städer och samhällen) och 15 (ekosystem och biologisk mångfald) i Agenda 2030, finns ett begränsat stöd (inom den forskning som hänvisas till ovan) om potentiella synergier. Alltså, de prioriterade målen reflekterar olika områden där det är inte självklart att det finns direkta eller indirekta synergier.

Potentiella målkonflikter

Givet att det finns så många kopplingar mellan de olika målen innebär även att förutsättningarna finns för att det kan uppstå målkonflikter. Det vill säga, vår strävan att uppnå ett mål kan påverka förutsättningarna för att vi ska uppnå ett annat. Ett av de vanligaste exempel där det kan uppstå målkonflikter som återges i litteraturen är sambandet mellan vår energianvändning och klimatförändringarna. Hur vi väljer vår energianvändning, både vad gäller slag samt mängd, är en avgörande komponent för att vi ska kunna begränsa klimatförändringarna. Om vi väljer att fortsätta och kanske även ökar vår fossilbaserade energiproduktion med motiveringen att fattiga länder med låg ekonomisk tillväxt därmed har större möjligheter att bekämpa fattigdomen och hungersnöden (vilket även är i linje med mål 1 och 2) så står det i direkt konflikt med att uppnå mål 13, att bekämpa klimatförändringarna.

Även en förnyelsebar energiproduktion kan skapa målkonflikter. Om vi exempelvis ökar vår etablering av vindkraft, är en förutsättning för detta att platsen har goda vindförhållanden. Eftersom öppna fjällmiljöer ofta uppfyller detta krav, kan en ökad etablering där innebära en ökad risk för etablering i känsliga naturområden. Vidare finns det även risk för avskogning till förmån för vindkraftsparker, vilket i förlängningen kan leda till habitatförlust och minskad biologisk mångfald (Naturvårdsverket, 2017). Det finns därmed även en potentiell målkonflikt mellan en ökad energianvändning, (även om den är förnyelsebar) eftersom en ökad andel vindkraft visserligen bidrar till en mer hållbar energi (mål 7), men kan även riskera att förhindra vår strävan att uppnå mål 15, ekosystem och biologisk mångfald. Exempelvis kan det orsaka störningar för fåglar och andra djur, både i form av påverkan på livsmiljö samt ökad kollisionsrisk (Marques et al., 2014; Millon et al., 2018). Ur ett svenskt perspektiv har dock Sverige delvis bemött denna koppling mellan mål för klimat och energi i regeringens proposition 2008/09:162 "En sammanhållen klimat- och energipolitik". Ett annat exempel på samband där det riskerar uppstå målkonflikter är den

mellan energi och industrialisering. En växande ekonomisk infrastruktur ger drivkraft åt en ökad total energianvändning, något som i sin tur kan påverka klimatförändringarna och ekosystemen (Vinnova, 2018). Målet om att lyfta alla människor ur fattigdom (mål 1) kan komma att påverka målet för begränsad klimatpåverkan (mål 13).

Ur ett svenskt perspektiv framhävs det ofta att vi ligger långt framme i mätningar vad gäller jämlikhet. Att vi ligger så långt i framkant anser vissa kan innebära att vi kan få svårare att nå ytterligare framgång inom området utan att det sker på bekostnad av vår strävan efter andra mål. Att målet om minskad ojämlikhet kan bli en utmaning även för oss anses även beror på att klyftorna ökat under den senaste tiden (Bexell och Jönsson, 2019). Det vill säga, även om vårt utgångsläge är bättre än de flesta andra länders, kan själva utgångsläget i sig innebära utmaningar mot andra mål. Ur ett svenskt perspektiv anses även målet om hållbar konsumtion och produktion (mål 12) innebära en utmaning för oss. Givet vår höga konsumtionsnivå där vi konsumerar en mängd olika varor som producerats utanför Sveriges gränser på ett icke hållbart sätt innebär stora utmaningar för Sverige att exempelvis även sträva efter att bidra till målen god hälsa och välbefinnande (mål 3), hållbar industri, innovationer och infrastruktur (mål 9), hållbara städer och samhällen (mål 11), bekämpar klimatförändringarna (mål 13) osv.

En lösning på de utmaningar och potentiella målkonflikter som kan komma att uppstå, exempelvis för Sverige, är att istället för att hela tiden fokusera på att täcka alla aspekter av hållbar utveckling, så skulle en identifiering av strategiska prioriteringar, avgränsa och därmed förenkla analysen över vilka synergier och målkonflikter som har störst behov av att hanteras. Detta ligger även i linje med den prioritering som Norrbotten genomfört i det här uppdraget genom att i första hand fokusera på de lokalt utvalda målen (mål 3, 4, 5, 9, 11 och 15). En sådan prioritering och därmed avgränsning behöver inte innebära en avvikelse från agendans helhetsperspektiv. Det vill säga, den betoning som görs om att de olika målen i agendan är ömsesidigt beroende av varandra och att inget mål ska uppnås på bekostnad av något annat mål. Eftersom så länge en medvetenhet finns, om de potentiella målkonflikterna och synergier som kan uppstå mellan målen, är de möjliga att hantera (även när urval görs om vilka mål som ska prioriteras). Alltså, så länge som de åtgärder som genomförs för att uppnå Norrbottens prioriterade mål tar hänsyn till hur dessa även påverkar andra områden och mål (så att inte de prioriterade målen uppnås på bekostnad av andra mål) bortses inte agendans helhetsperspektiv.

Indikatorer – vad mäts idag och vad bör mätas?

Indikatorlista med utgångspunkt från de lokalt utvalda målen

Med utgångspunkt från de lokalt utvalda målen (mål 3, 4, 5, 9, 11 och 15) har följande indikatorlista tagits fram (se bilaga 2). Listan baserar sig på den nationella indikatorlistan SCB redovisar i rapporten "Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige Delredovisning av den statistiska uppföljningen, mars 2020", vilken i sin tur baseras på det globala system för indikatorer för hållbar utveckling som tas fram i FN:s regi (vilket även är ett arbete där EU och Sverige är aktiva).

Eftersom det finns ett antal nationella mål och uppföljningssystem för redan etablerade politikområden och på grund av att SCB på olika sätt är aktivt involverade i flertalet av dem (både som statistikproducent och som samordnare av systemet för den officiella statistiken) är utgångspunkten för SCBs rapport inte att ersätta befintligt utan endast att sammanföra aspekter, särskilt där politikområdena påverkar varandra.

Nationell klassificering

Alla indikatorer i listan följer strikt SCBs klassificering utifrån det färgkodssystem satts upp för att signalera hur mycket av indikatorerna det svenska statistiksystemet i dagsläget kan producera, hur mycket utveckling som kan behöva genomföras och i vilken utsträckning vi kan förlita oss på estimat som tas fram av internationella organisationer. Följande färger används:

Vit: Indikator som typiskt estimeras av en internationell organisation och där vi inte har något intresse av att genomföra en nationell uppföljning. Att en indikator klassats som vit betyder däremot inte att den automatiskt bedömts vara irrelevant för Sverige.

Grön: Indikator som redan nu produceras och/eller rapporteras nationellt eller internationellt. Eller som lätt kan tas fram och rapporteras. Grön betyder ofta att rapportering redan görs globalt och då behöver inget ytterligare göras.

Orange: Indikator där data/statistik antagligen kan rapporteras men där mer eller mindre utvecklingsarbete krävs för att det ska möjliggöras.

Röd: Indikator som kräver stora insatser för att på ett enkelt sätt förstå vad som skulle krävas.

SCBs rapport innehåller även förslag på hur den statistiska uppföljningen kan förbättras, dessa kan läsas mer om under kolumn 5 i indikatorlistan.

Nyckeltal för kommuner och regioner

I regeringens handlingsplan för Agenda 2030 för åren 2018–2020 ingår åtgärder som ska stödja det lokala genomförandet. En av åtgärderna var att ta fram nyckeltal för Agenda 2030 för att stödja arbetet i kommuner och regioner. Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) fick uppdraget att leda arbetet i samråd med SCB, Agenda 2030-delegationen och ett antal kommuner och landsting/regioner. I arbetet med att ta fram nyckeltal för de globala målen var utgångspunkten SCBs indikatorlista. I vissa fall har nyckeltalen/indikatorerna anpassats efter den svenska eller lokala kontexten. Redovisningen av nyckeltalen följer samma struktur som SCBs indikatorlista med nyckeltal under de olika målen (se bilaga 3). Eftersom Agenda 2030 är ett internationellt ramverk gjordes ett urval av nyckeltal där kommunerna och regionerna ansågs kunna bidra till utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Målsättningen med urvalet var att visa på nyckeltal om sådant som kommuner och regioner direkt kan påverka, det vill säga har rådighet över, och det som är svårare att påverka men viktigt att känna till och ta hänsyn till. Sammanlagt publicerar RKA cirka 50 så kallade nyckeltal (vilka uppdateras årligen) i den öppna databasen Kolada.

Regional/kommunal klassificering

Även RKAs nyckeltal har färgkodats. I Koladas system används färgsättningen rött, gult och grönt för att illustrera hur kommunen/regionen ligger till jämfört med andra kommuner/regioner. I jämförelser mellan kommuner har de 25 % av kommunerna med sämst resultat fått röd färg, de 25 % av kommunerna med bäst resultat fått grön färg och de 50 % i mitten har fått gul färg. Även regionernas resultat har färgats, men där har de tre färgerna 33 % vardera.

Regional indikatorlista

Eftersom det redan finns två etablerade uppföljningssystem vilka båda baseras på samma internationella ramverk, är inte heller syftet med detta projekt att lägga fram förslag för att ersätta befintligt ramverk. Det vill säga, det är viktigt att uppdraget med kartläggning och uppföljning av arbetet med Agenda 2030 i Norrbottens län, arbetar med utgångspunkt utifrån redan etablerade ramverk. På så sätt förhindrar vi att bidra till det dubbelarbete som ett nytt ramverk utöver redan befintliga ramverk skulle innebära. Dessutom kan lärdom dras av befintlig uppföljning, mellan systemen men även över tid. Vidare kan även Norrbottens läns arbete bidra till generella lärdomar som är viktiga för hur samordning och aktivt samarbete av dessa indikatorer kan implementeras på lokal nivå.

Intervjuundersökning

I kapitel 2 gör vi en genomgång av hur nuläget med arbetet med Agenda 2030 ser ut länet, genom en dokument analys. För att få en mer heltäckande bild och fånga arbete som inte syns i dokument har vi också genomfört intervjuer med regional företrädare.

Eftersom projektet handlar om en kartläggning och uppföljning av arbetet med genomförandet av Agenda 2030 i Norrbottens län kontaktades ett flertal olika aktörer på regional och kommunal nivå som arbetar med Agenda 2030 för intervjuer som en del av uppföljningen. Att genomföra intervjuer med (av Regionen och Länsstyrelsen utsett) viktiga aktörer på regional och kommunal nivå är intressant för att få uppfattning om hur de ser på Agenda 2030, dess möjligheter och utmaningar. Totalt kontaktades (via telefon och/eller mail) 31 aktörer runt om i Norrbotten och efter påminnelser gått ut genomfördes 27 intervjuer vilket ger en svarsfrekvens på ca 77 %. Respondenterna bestod av kommunalråd, regionråd, regionala chefer/representanter från Arbetsförmedlingen, Polisen, Försvarsmakten, Sametinget, Svenska kyrkan etc. Intervjuerna genomfördes under september och oktober månad 2020. En sammanställning av de frågor intervjuerna baserades på finns att läsa mer om i Bilaga 4. Nedan redovisas en sammanställning av de svar respondenterna gav.

Frågorna nedan bygger på fyra olika teoretiska teman som vi har använt oss av för att strukturera intervjufrågorna (se bilaga 4): Känner du till Agenda 2030 (fråga 1-5); Policyförståelse (fråga 6-7); Implementeringsresurser (fråga 8-9); och Policyvärderingar (fråga 10-11).

Känner du till Agenda 2030 bygger på tanken att de aktörer som ska genomföra politiska målsättningar måste känna till dem för att det ska ske något genomförande. Den nationella nivån måste skapa kännedom om de politiska målen i Agenda 2030 för att lägre förvaltningsnivåer på regional och lokal nivå ska känna till dem. Detta kan ske via politisk styrning via regleringar, incitament och information. Vidare bör de regionala och lokala samhällsaktörerna ta till sig målen och organisera verksamheten så att det finns en kapacitet att genomföra dem.

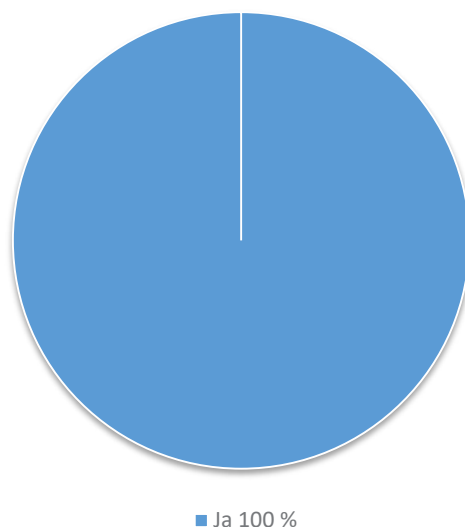
Policyförståelse handlar om att de aktörer som ska genomföra politiska mål måste förstå målen och vad det innebär för dem för att de ska genomföras. Det kan finnas flera anledningar till att olika aktörer inte förstår målen innebörd. De politiska målen kan vara otydligt skrivna eller krocka med befintliga mål som verksamheten också arbetar med. Forskning har visat att otydliga nationella mål är ett hinder för att de politiska intentionerna ska få genomslag på lägre nivåer i det politiska systemet.

Implementeringsresurser kan hjälpa regionala och lokala aktörer som inte förstår innebörden av de politiska målsättningarna. Om målen är otydliga och svåra att tolka kan aktörer vända sig till olika resurser som kan hjälpa dem att både förstå målens betydelse och ge dem råd för hur de ska omsättas i praktiken. Dessa så kallade implementeringsresurser kan antingen vara aktörer inom den egna verksamheten som har kunskap om hur de politiska målen ska tolkas eller de kan finnas utanför den egna organisationen som till exempel statliga myndigheter och universitet.

Policyvärderingar syftar till de värderingar som de aktörer, som ska genomföra politiska mål, har om det policyproblem (t ex global uppvärmning) som de skall lösa eller söka minska effekterna av. Dessa värderingar handlar både om deras uppfattning om det aktuella samhällsproblemet som målen pekar på (hur allvarligt är problemet) och på de förslag på lösningar som det övergripande politiska systemet har på problemet, här handlar det framför allt om synen på hur den centrala politiska nivån har designat styrning och organisering för att åtgärda samhällsproblemet. Om den de politiska målen och den politiska styrningen inte stämmer överens med de policyvärderingar som de aktörer som ska genomföra målen har kommer målen inte att få genomslag.

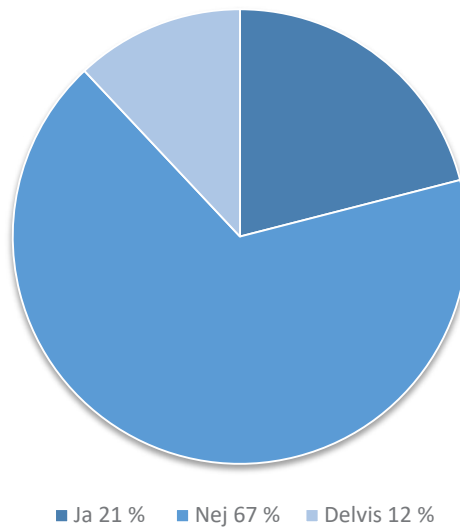
Nedan följer en genomgång av svaren på frågorna.

1. Känner du till A2030, och dess syfte?

Av vad som tydligt framgår i figuren så ansåg sig alla av de tillfrågade känna till Agenda 2030 och dess syfte.

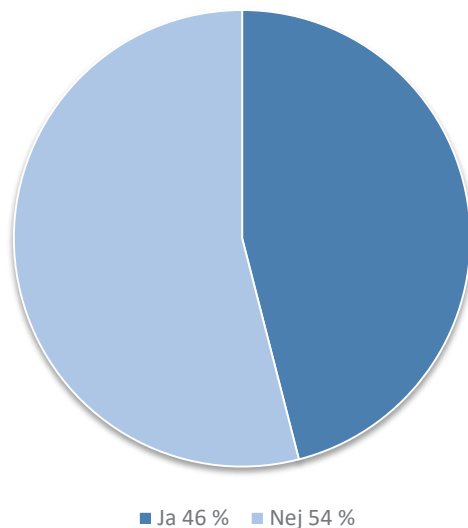
2. Påverkar A2030 dig i ditt dagliga arbete?

Av alla de tillfrågade anser 21 procent att Agenda 2030 påverkar dem i deras dagliga arbete, 67 procent anser att Agendan inte påverka dem i deras dagliga arbete och 12 procent anser att Agendan delvis påverkar dem. När vi gör en uppdelning av respondenterna, där ena delen utgörs av politiker (på regional och kommunal nivå) och den andra delen utgörs av övriga respondenter (som i sin tur består av tjänstemän och övriga organisationer), kan vi se en tydlig skillnad. Bland politikerna anser 75 procent att Agendan påverkar dem i deras dagliga arbete, 6 procent anser att den inte påverkar dem och 9 procent anser att Agendan delvis påverkar dem. Bland de övriga anser 50 procent att Agendan påverkar dem i deras dagliga arbete och 50 procent anser att den inte gör det.

Även när vi gör en uppdelning mellan kvinnor och män ser vi skillnader. Av de tillfrågade kvinnorna anser 100 procent att Agendan påverkar dem i deras dagliga arbete. Bland männen avser 47 procent att Agendan påverkar dem i det dagliga arbetet, 33 procent avser att det inte påverkar dem och 20 procent anser att det delvis påverkar dem.

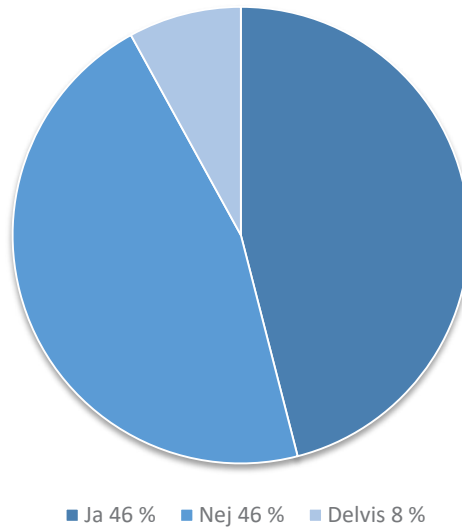
3. Finns det någon som har ett övergripande ansvar för A2030 arbetet i er organisation?

Av alla de tillfrågade uppger 46 procent att det finns någon i deras organisation som har ett övergripande ansvar för Agenda 2030 arbetet och resterande 54 procent uppger att det inte finns någon med ett sådant ansvar i deras organisation. När vi gör en uppdelning av respondenterna, mellan politiker och övriga, uppger politiker i större utsträckning att det finns någon i deras organisation som har ett övergripande ansvar för Agenda 2030 arbetet. Bland politiker är det 63 procent som uppger detta, medan det bland de övriga är det endast 13 procent som uppger det.

Även när vi gör en uppdelning mellan kvinnor och män ser vi skillnader. Av de tillfrågade kvinnorna uppger 56 procent det finns någon i deras organisation som har ett övergripande ansvar för Agenda 2030 arbetet och resterande 44 procent uppger att det inte finns någon med ett sådant ansvar i deras organisation. Bland männen uppger 40 procent att det finns någon i deras organisation som har ett övergripande ansvar för Agenda 2030 arbetet och resterande 60 procent uppger att det inte finns någon med ett sådant ansvar i deras organisation.

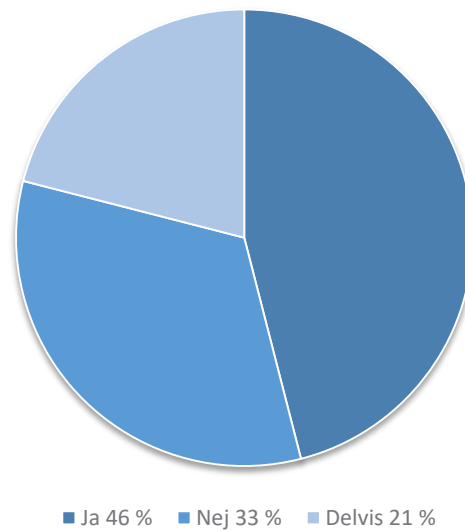
4. Finns det någon som följer upp arbetet med Agenda 2030?

Av alla de tillfrågade uppger 46 procent att det finns någon som följer upp arbetet med Agenda 2030, 46 procent uppger att det inte finns någon som följer upp arbetet och 8 procent uppger att det delvis finns någon som gör det. När vi gör en uppdelning av respondenterna, mellan politiker och övriga, uppger politiker i större utsträckning att det finns någon som följer upp arbetet med Agenda 2030. Bland politikerna uppger 63 procent att det finns någon som följer upp arbetet med Agenda 2030, 25 procent uppger att de inte finns någon som följer upp arbetet med Agenda 2030 och 13 procent uppger att det delvis finns någon som följer upp arbetet. Bland de övriga uppger 13 procent att det finns någon som följer upp arbetet med Agendan och resterande 87 procent uppger att det inte finns det.

Även när vi gör en uppdelning mellan kvinnor och män ser vi skillnader. Av de tillfrågade kvinnorna uppger 56 procent att det finns någon som följer upp arbetet med Agenda 2030, 44 procent uppger att det inte finns någon som följer upp arbetet och således 0 procent uppger att det delvis finns någon som gör det. Bland männen är motsvarande siffror 40 procent, respektive 47 procent och 13 procent.

5. Är arbetet med A2030 en prioriterad fråga i er organisation?

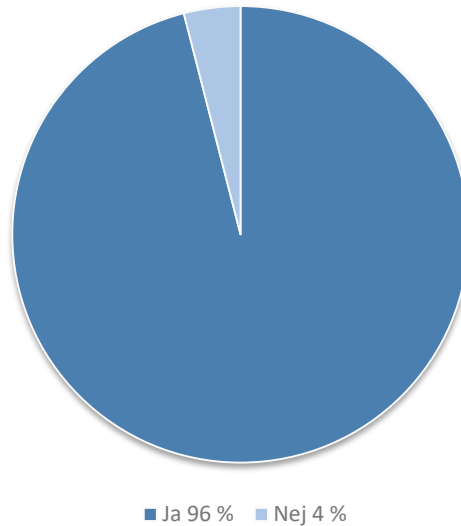
Av alla de tillfrågade anser 46 procent att arbetet med Agenda 2030 en prioriterad fråga i sin organisation, 33 procent anser att arbetet med Agenda 2030 inte är en prioriterad fråga i sin organisation och 21 procent anser att arbetet med A2030 delvis är en prioriterad fråga i organisationen. Bland politikerna anser 56 procent att arbetet med Agenda 2030 är en prioriterad fråga i sin organisation, 19 procent anser att Agendan inte är en prioriterad fråga och 25 procent anser att den delvis är en prioriterad fråga. Bland de övriga är motsvarande siffror 25 procent 63 procent och 12 procent.

Även när vi gör en uppdelning mellan kvinnor och män ser vi skillnader. Av de tillfrågade kvinnorna uppger 67 procent att Agenda 2030 arbetet är en prioriterad fråga i sin organisation, 0 procent uppger att det inte är det och således 33 procent uppger att det delvis är det. Bland männen är motsvarande siffror 33 procent, respektive 54 procent och 13 procent.

6. Hur uppfattar du nuvarande mål i A2030?

När det gäller hur de tillfrågade uppfattar nuvarande mål, är de tre vanligaste förekommande beskrivningarna, att målen är: "Övergripande", "Breda", "Globala". När vi gör en uppdelning av de respondenterna, mellan politiker och övriga, uppger övriga i större utsträckning än politiker att de anser att målen bör "Specificeras", "Brytas ner" och "Anpassas till lokal nivå". Vi ser ingen skillnad i uppfattningar av målen mellan män och kvinnor.

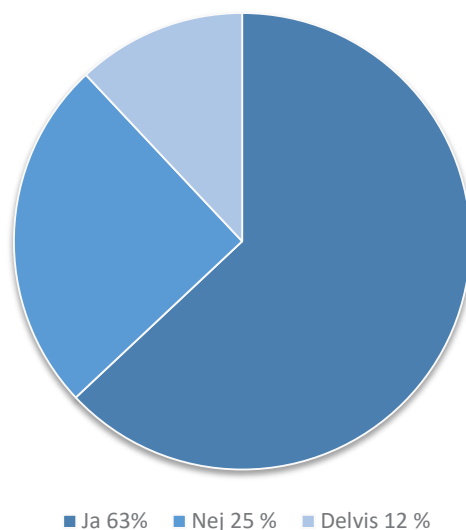
7. Finns det andra mål i den verksamhet som också pekar åt samma håll som A2030?

På frågan om det finns andra mål i deras verksamhet som pekar åt samma håll som målen i Agenda 2030 menar 96 procent av respondenterna att så är fallet. Medan en liten andel av respondenterna, 4 procent, anser att det finns andra mål i deras verksamhet som inte går hand i hand med målen i Agenda 2030. En uppdelning av respondenterna i politiker och övriga (bestående av tjänstemän och övriga organisationer) ger följande resultat, 93 procent av politikerna tycker att det finns mål i den egna verksamheten som pekar åt samma håll som Agenda 2030, medan 7 procent anser att det finns mål i deras egna verksamheten som pekar åt ett annat håll. Respondenterna i kategorin övriga är alla eniga (100 procent) om att målen i deras egna verksamhet pekar i samma riktning som Agenda 2030.

En uppdelning av svaren mellan män och kvinnor har även genomförts. Alla män (100 procent) anser att målen i deras verksamhet pekar åt samma håll som Agenda 2030, medan 89 procent av kvinnorna anser att så är fallet.

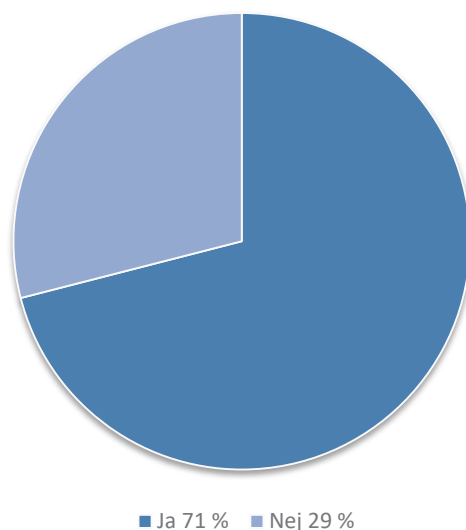
8. Upplever du att det finns faktorer som hindrar dig att arbeta med målen i A2030?

Av alla de svarande uppger 63 procent att det finns faktorer som hindrar dem att genomföra och genomföra målen i Agenda 2030, framför allt handlar det om bristande resurser och kompetens i nämnd ordning. Av de svarande anser 25 procent att det inte finns några hinder för deras verksamhet att genomföra målen i Agenda 2030, och en liten andel av respondenterna, 12 procent, anser att det delvis finns hinder. En uppdelning av respondenterna i politiker och övriga ger vid handen att 57 procent av den först nämnda gruppen anser att det finns faktorer som hindrar dem, medan 75 procent av gruppen övriga anser att så är fallet.

Vid en uppdelning mellan män och kvinnor så anser 60 procent av männen anser att det finns hinder i deras verksamhet som hindrar dem att genomföra målen i Agenda 2030, medan 63 procent av kvinnorna anser att det finns hinder.

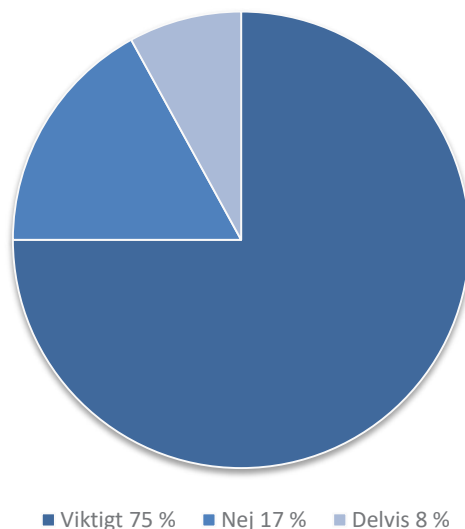
9. Om du är osäker på hur du ska tolka A2030, kan du söka hjälp?

Av alla de svarande anser 71 procent att finns hjälp att få om de är osäker på hur de ska tolka målen i Agenda 2030. En mindre andel, 29 procent, anser att det inte finns hjälp att få om de inte kan tolka målen. Vid en uppdelning av respondenterna i grupperna politiker och övriga framkommer det att i den förts nämnda gruppen finns 56 procent som anser att det finns hjälp att söka om de är osäker på hur de ska tolka målen, medan alla (100 procent) i gruppen övrig anser att de kan söka hjälp om de inte förstår vad målen i Agenda 2030 innebär.

När vi gör en uppdelning mellan män och kvinnor så anser 60 procent av männen att det finns hjälp att söka om de har svårt att tolka målen, medan 89 procent av kvinnorna anser de kan söka hjälp från andra aktörer för att få hjälp att tolka målen i Agenda 2030.

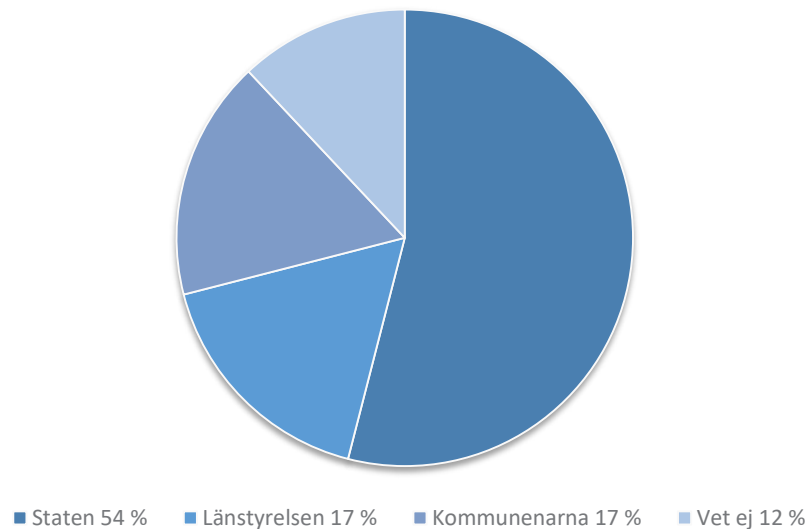
10. Hur viktigt är det att arbeta med A2030?

På frågan om hur viktigt det är arbeta med målen i Agenda 2030 anser 75 procent av respondenterna att det är viktigt. 17 procent anser att det inte är viktigt, medan 8 procent menar att de delvis anser det. En uppdelning av respondenterna i politiker och övriga ger vid handen att 69 procent av politikerna anser att det är viktigt att arbeta med Agenda 2030, medan alla (100 procent) av de övriga anser att så är fallet.

En uppdelning av respondenterna i män och kvinnor visar att i den först nämnda gruppen anser 69 procent att det är viktigt arbete med Agenda 2030, medan 89 procent av kvinnorna anser att det är viktigt.

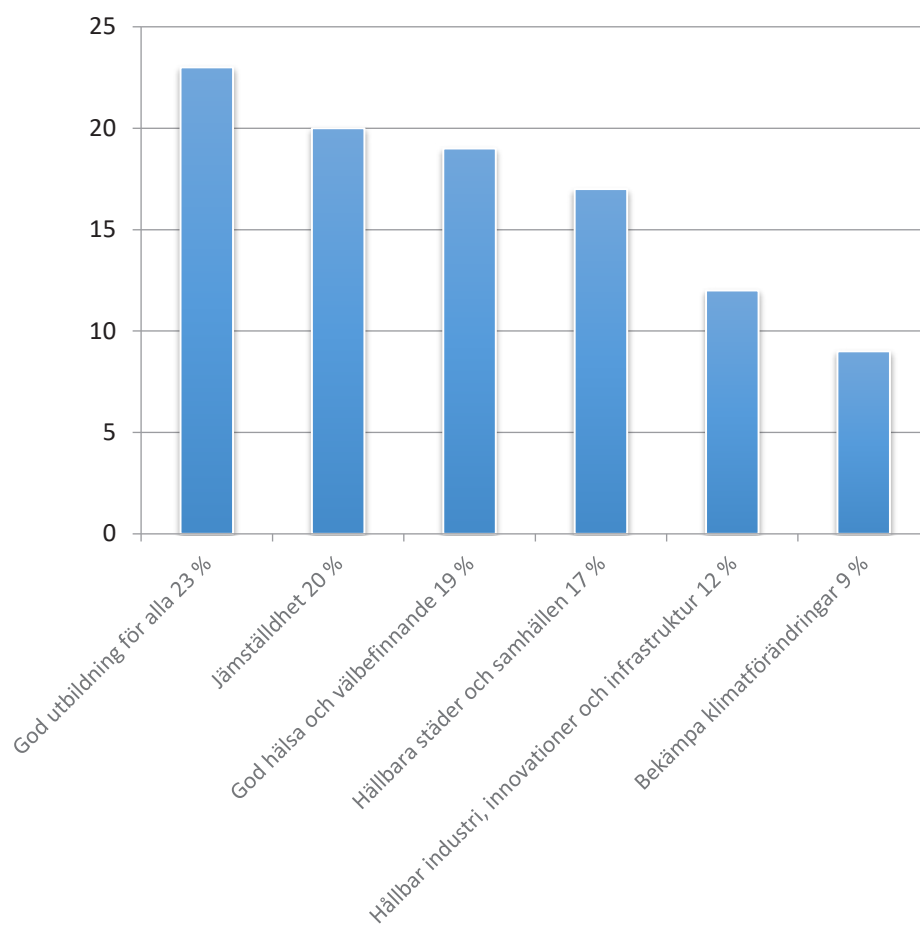
11. Hur bör regeringen och statliga myndigheter styra för att uppnå A2030?

På frågan om hur regeringen och statliga myndigheter bör styra för att uppnå Agenda 2030 har svaren kategoriserats i fyra grupper: de som anser att staten (regeringen) bör ta ett större ansvar, att Länsstyrelsen bör vara den myndighet som ansvarar för frågan, att kommunerna, inom ramen för deras självstyrelse, bör ha det övergripande ansvaret för genomförandet, och respondenter som inte har någon tydlig uppfattning i frågan. Av alla respondenter anser 54 procent att staten bör ha det övergripande ansvaret för genomförandet, många inom denna kategori ansåg att staten (regeringen) i dagsläget inte var aktivt i denna fråga. 17 procent av de tillfrågade anser att arbetet med Agenda 2030 borde ligga på Länsstyrelsen, och de upplevde att myndigheten ifråga gör ett bra arbete i dagsläget. Likaledes anser 17 procent av de tillfrågade att ansvaret för genomförandet bör ligga på kommunerna. En uppdelning av respondenterna i politiker och övriga visar att i den först nämnda gruppen anser 44 procent att staten bör ta ett större ansvar för genomförandet av Agenda 2030, medan 75 procent av de övriga anser att staten borde ta ett större ansvar. 12 procent av politikerna anser att Länsstyrelsen bör ha ansvaret för genomförandet, medan 25 procent av gruppen övriga anser att myndigheten i fråga bör ha det övergripande ansvaret.

Vid en uppdelning av respondenterna mellan män och kvinnor anser 67 procent av männen anser att staten bör ta ett större ansvar för genomförandet, medan 33 procent av kvinnorna anser det.

12. Om du valt 6 mål att prioritera, vilka hade du valt?

En analys av hur respondenterna rangordnar målen i Agenda 2030 om de själva valt vilka de skulle valt att arbeta med ger vid handen att 23 procent skulle prioritera målet god utbildning, följt av 20 procent som hade valt Jämställdhet och 19 procent som hade valt God hälsa och välbefinnande. Ingen skillnad kunde noteras vid en jämförelse av hur olika grupper hade valt att prioritera målen.

Sammanfattande analys

När det gäller temat känner du till agenda 2030 så menar alla respondenterna att de känner till Agenda 2030, men detta innebär inte att alla även arbetar med frågan i sitt dagliga arbete. På frågan om det påverkar deras arbete svarar endast en femtedel att de arbetar med att genomföra målen i Agenda 2030. De övriga svaren däremot pekar mot att det finns en potential för förbättring på sikt, eftersom runt hälften av respondenterna menar att det

både finns personer i deras organisation som har ett utpekat ansvar att arbeta med genomförandet av Agenda 2030 och att de även har personer som har ansvar för uppföljning av arbetet. Slutligen menar nästan hälften av de intervjuade att frågan är prioriterad i deras organisation, detta är speciellt tydligt när vi frågar de politiska ansvariga i Norrbottens kommuner. Sammantaget pekar detta på att arbetet med Agenda 2030 är på god väg att lämna avtryck i länet och att det finns en potential för ytterligare förbättringar av genomförandet eftersom det finns en organisation och funktioner på plats för både genomförande och uppföljning av Agenda 2030.

På frågan om hur aktörerna i länet uppfattar att målen är formulerade, kopplat till temat policy förståelse, i Agenda 2030 kan vi konstatera att flertalet av de tillfrågade anser att målen är breda och övergripande och lämnar ett stort utrymme för tolkning. Detta kan ses både som en styrka och en svaghet. Det är en svaghet om målen uppfattas som att de lämnar så pass mycket utrymme för egen tolkning att de är meningslösa. Det är även en styrka med målen eftersom de går att väva in och anpassa målen till den egna verksamheten. Målen i Agenda 2030 är också så pass breda att de inte krockar med befintliga mål i den egna verksamheten. Annorlunda uttryck så pekar målen i den egna verksamheten i samma riktning som målen i Agenda 2030.

Två tredjedelar anser att det finns brister i implementeringsresurser som hindrar dem att arbeta med genomförandet av Agenda 2030. Det handlar framför allt om bristande monetära resurser och i vissa fall kompetens. Framför allt pekar flera kommunala företrädare på att staten borde ge dem riktade statsbidrag för att arbeta med genomförandet med Agenda 2030. Det ska påpekas att det råder delade meningar gällande riktade statsbidrag, eftersom kommunala företrädare även anser att staten inte ska detaljstyra genomförandet av Agenda 2030. Arbetet ska ske inom ramen för det kommunala självstyret. En majoritet anser att det finns aktörer de kan tillfråga om de behöver hjälp att tolka målen i Agenda 2030, både inom den egna organisationen och utanför. Sammantaget ger detta en delad bild av de implementeringsresurser som finns till hands för att genomföra Agenda 2030. Å ena sidan så finns det hjälp att få för att tolka målen i Agenda 2030, men å andra sidan så finns det brist på framför allt resurser att genomföra målen.

När det kommer till policyvärderingar framkommer det att två tredjedelar av de tillfrågade anser att det är viktigt att arbeta med målen i Agenda 2030. Det framkommer också att drygt hälften anser att staten borde ta ett större ansvar för genomförandet av Agenda 2030. De åsikter som framkommer är att staten borde förtydliga vilket ansvar regionen och kommunerna har gällande genomförandet av Agenda 2030 och att ansvaret för uppföljningen bör klargöras. Det är framför allt bland gruppen övriga som vi finner uppfattningen om att staten bör ta ett större ansvar för genomförandet av Agenda 2030.

Slutsatser – ett behov av kommunikation

Sammanfattningsvis kan sägas att den rättsliga analysen initialt har visat att en övergripande nationell styrning mot målen i Agenda 2030 i stort sett saknas. Slutsatsen stöds av andra undersökningar, särskilt Statskontorets slutrapport 2020. Sverige har nationella mål i flertalet politikområden men de är inte direkt formulerade efter Agendan. En "mappning" pågår jämfört med det nationella budgetarbetet, men en tydlig riktning har ännu inte presenterats med visioner och prioriteringar. Det försvårar det regionala/lokala arbetet genom att genomförandet inte kan bedrivas så skyndsamt som är påkallat för att uppfylla agendans mål.

Genomgången visar att styrningen behöver utvecklas främst på det lokala/regionala planet som ett medel för att samordna och effektivisera arbetet med att genomföra Agenda 2030. En fördjupad rättslig analys har följt modellen att etablera hur en lokal incitamentsstruktur kan se ut genom att identifiera hårda och mjuka styrmedel motsvarande ett incitaments- och belöningsystem. Uppsala kommun har studerats som ett exempel där agendans mål formulerats efter kommunens förutsättningar och behov.

Som nämnts kan en lösning vara att, på de utmaningar och potentiella målkonflikter som kan komma att uppstå, exempelvis för Sverige, är att istället för att hela tiden fokusera på att täcka alla aspekter av hållbar utveckling, så skulle en identifiering av strategiska prioriteringar, avgränsa och därmed förenkla analysen över vilka synergier och målkonflikter som har störst behov av att hanteras. Detta ligger även i linje med den prioritering som Norrbotten genomfört i det här uppdraget genom att i första hand fokusera på de lokalt utvalda målen (mål 3, 4, 5, 9, 11 och 15).

En fördjupad genomgång av lokala effektmål och processmål ligger utanför vårt uppdrag, men kan förväntas resultera i slutsatser om lokala/regionala beslutprocesser behöver utvecklas i Norrbotten.

Med utgångspunkt i slutsatserna från inventeringen är ett förslag att i första hand förbättra kommunikationsprocesser i det arbete som redan görs. Det handlar i ett första steg om:

- att kommunicera vilka insatser som förväntas ske med anledning av målen i Agenda 2030;
- att medvetandegöra det arbete som redan görs utan att det hittills tydligt kopplats till Agenda 2030; och
- att därutöver informera och utbilda om vilka ytterligare steg som behöver tas i arbetet och dess inriktning.
- Här framstår det som tydligt att styrningen bäst sker genom utbyte och samarbete lokalt och regionalt. Arbetet i Uppsala kommun med att översätta agendans mål till den egna verkligheten och ha en process med löpande utvärdering kan tjäna som ett exempel på att ta initiativ och starta arbete och utbyte.

- Arbetet och materialet i övrigt som insamlats pekar på ett antal intressanta ”mönster”:
- Agenda 2030-arbetet präglas på nationell nivå (top-down) av en viss otydlighet och baseras främst på incitamentsstyrning. Många parter är på ett eller annat sätt inblandade, ofta med otydliga mandat i styrning, genomförande och avrapportering av Agenda 2030.
- På regional nivå, då främst Länsstyrelsen i Norrbotten och Region Norrbotten, uppvisar en betydande medvetenhet i Agenda 2030-arbetet. Här finns, i vart fall relativt sett, uttalade styrdokument, planerat arbete etc. för arbetet. Övriga regionala aktörer, som regionalt aktiva statliga myndigheter, universitetet, etc verkar ofta också ha ett mer eller mindre uttalat arbete där Agenda 2030 åtminstone ”dyker upp” eller avspeglas i aktiviteterna. Företagarna är en regional organisation som med sin checklista för genomförande verkar kommit relativt långt. I andra änden verkar Sametinget inte medvetet eller ”publicerat” koppla aktiviteter till Agenda 2030. Så även om medvetenhet verkar finnas så verkar det dock finnas en ganska stor spridning i VAD och HUR olika aktörer jobbar med Agenda 2030, vilket kan vara en avspeglning av den incitamentsdrivna och relativt otydliga styrningen av arbetet.
- På kommunal nivå varierar det uttalade eller ”medvetna” arbetet med Agenda 2030. Det verkar här finnas ett visst om än inte helt tydligt samband mellan kommuners storlek och därmed ”kapacitet” (ekonomiskt, personellt etc.) att hantera arbetet. Även mindre kommuner, som t.ex. Överkalix uppvisar dock i offentliga dokument, hemsidor och dylikt, ett uttalat arbete med Agenda 2030, vilket, spekulativt, kan tolkas som att arbetet kan vara beroende av ”intresserade” personer. Dylika samband kräver dock en fördjupad analys utöver uppdraget.
- Det är inte osannolikt att en hel del arbete/aktiviteter med relevans för Agenda 2030 genomförs av länets olika aktörer fast de inte ”medvetet” kopplas till målen i Agenda 2030. Även detta kräver ett fortsatt arbete med en fördjupad analys.
- Agenda 2030 målen är som nämnts ”allomfattande” och därmed till sin natur komplexa, vilket i forskningslitteraturen avspeglar sig i att det förvisso kan finnas synergier mellan åtminstone vissa av målen och aktiviteter för att nå dessa, men att det också finns betydande möjliga konflikter. Komplexiteten är ännu en indikation på svårigheten att ”tydligt” styra Agenda 2030 arbete. En möjlig lösning är att kraftigt avgränsa vilka mål/delmål som är relevanta (vilket i någon mening redan gjorts av Länspartnerskapet i och med denna rapport). Svårigheten är dock att förstå hur även dessa avgränsade mål (3-5,9,11 och 15) hänger samman och vilka regionala ”konflikter” mellan dessa som kan uppstå.

- Vad gäller indikatorer för Agenda 2030 arbetet så kan konstateras att SCBs lista av indikatorer är omfattande, även om den begränsas till de mål som är fokus i denna rapport. Vidare kan också nämnas att RKAs indikatorlista – som delvis anpassats efter den lokala kontexten och som utgår ifrån SCBs indikatorer – också innehåller ett 50-tal indikatorer. En möjlig slutsats av detta är att en hel del data redan samlas in men vad som är relevant för länet och hur denna information kan och bör användas och av vem, är intressanta vidare frågor att arbeta med.

Med utgångspunkt från studiens resultat kan komponenter i en processmodell för regionen utgöras av följande:

- Ett förslag som Statskontoret lagt fram i sin slutrapport är att ge länsstyrelserna en tydligare roll i arbetet med Agenda 2030 i samklang med regionernas regionala utvecklingsansvar. Genom att klargöra ansvar och uppgifter, ökas möjligheterna till samsyn, konstruktiv dialog och aktivt arbete för hållbarhet inom hela förvaltningen. Vidare lade Statskontoret fram förslag om att skapa en gemensam kunskapsbas om erfarenheter och exempel på genomförande av Agenda 2030. Båda dessa förslag kan utvecklas i Norrbotten oaktat vad som sker på riksplanel. Det är tydligt att ett informations- och kunskapsbehov föreligger lokalt, regionalt och på riksnivå (se vidare nedan).
- Inspiration kan hämtas från en modell att formulera visionsmål genom att översätta agendans mål till regionala och lokala förutsättningar. Processen med delegering och uppföljning inom organisationen genom årlig återrapportering om delmål och jämfört med nyckeltal kan också inspirera till en processmodell som genomtänkt kan ge momentum i arbetet.
- En ytterligare komponent i en process kan vara att återrapporteringen sker enligt en trafikljus-modell för att öka transparens och jämförbarhet mellan kommuner i regionen.
- Den psykologiska effekten av priser och utmärkelser ska inte underskattas och kan mycket väl utvecklas för tillämpning på regional/lokal nivå. Den här typen av incitament ger utöver "lön för mödan" också positiv energi.

Processmodellen bör kombineras med en kommunikationsplan i form av en sammanställning med frågor för utvärdering med ledning av indikatorer och inte minst en dynamisk process för att ge utfallet av indikatorerna över tid. En modell kan etableras i kommunerna med en löpande rapportering ett lämpligt antal gånger per år jämfört med givna nyckeltal. Det ger en tydlighet eftersom frågorna ger inriktningen på arbetet med genomförandet. Det ger också en enkelhet i utvärderingen av hur långt olika kommuner kommit i det lokala arbetet. Det skulle också kunna säkerställa jämförbarhet i sak och över tid. Exemplet kan prövas för ett genomförande i Norrbotten. En informationsgiv visavi länets innevånare kan också utarbetas för att visa goda exempel i Norrbotten, vilket omvänt kan ett tryck att driva det fortsatta arbetet framgångsrikt.

För att kunna möta det arbete som bedrivs i länet och driva detsamma bör arbetet med en kommunikationsprocess inkludera

- en årligt återkommande enkät som fångar hur aktörer i länet arbetar med Agenda 2030 och hur detta arbete fortskrider. Enkäten bör komplettera RKA/SCB indikatorer och bör resultera i den årlig rapport som tjänar som information och beslutsunderlag och som sprids till alla aktörer i länet.
- rapporten bör uppdateras med en checklista för organisationer som hjälp i det fortsatta arbetet.
- program för årsvisa och länsgemensamma aktiviteter för Agenda 2030-arbetet i länet, en cykel som avslutas med en årlig konferens som syftar till premiering, nätverkande och erfarenhetsutbyte.

Rekommendationer – En modell för samordning och uppföljning av Agenda 2030 i länet

Rapportförfattarna har haft i uppdrag att lämna rekommendationer om hur arbetat kan förbättras och föreslå en modell för regional uppföljning av målen i Agenda 2030. Det framkommer ovan att arbetet med genomförandet av Agenda 2030 har påbörjats bland både regionala och kommunala myndigheter och kommuner i Norrbottens län, vissa har kommit långt andra mindre.

Frågan om vilka åtgärder som bör genomföras för att förbättra arbetet med Agenda 2030 kan delas in i två olika kategorier som bygger på vilken nivå i förvaltningssystemet som myndigheten befinner sig på. När det gäller myndigheter som arbetar på den regionala nivån i länet erfar vi att de efterfrågar en tydligare styrning från statens sida. Med staten syftar vi på regeringen och statliga sektorsmyndigheter på nationell nivå. Många av myndigheterna i länet efterfrågar även att staten förtydligar vilket uppdrag som de olika myndigheterna i länet har när det gäller arbetet med Agenda 2030. Vidare uppger många myndigheter att de vill se en tydligare uppföljning av målen från statens sida.

Detta föranleder oss att föreslå att regeringen och statliga sektorsmyndigheter förtydligar vilket uppdrag olika regionala myndigheter har när det gäller deras roll i arbetet med Agenda 2030. Här handlar det framför allt om att regeringen använder sig av de årliga regleringsbrev för att förtydliga myndigheternas uppdrag. Till exempel mer detaljerade uppdrag till de olika myndigheterna ifråga, med fördel uttryckt i tydliga målformuleringar, riktade resurser och specifika återrapporteringsuppdrag. I detta arbete bör länsstyrelserna få ett tydligt samordningsansvar av regeringen gällande arbetet med Agenda 2030, detta kommer att utvecklas nedan mer utförligt.

Rekommendationen ovan bygger på en åtskillnad mellan å ena sidan statliga myndigheter och kommunerna å andra sidan. Primär och sekundärkommuner bör enligt vår mening styras på ett indirekt sätt med hänsyn tagen till det kommunala självstyret. Det framkommer även i svaren från de kommunala företrädarna att de inte vill att regeringen i detalj styr hur kommunerna ska arbeta med målen i Agenda 2030, de vill sköta detta själv inom ramen för deras självstyre.

Vi har med utgångspunkt från detta ett förslag på hur både arbetet med genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030 bör organiseras i Norrbotten län.

Rapportförfattarna anser att Länsstyrelsen i Norrbottens län kan ta ett tydligt samordningsansvar för genomförandet av Agenda 2030 i länet. Länsstyrelsens bör dels stödja kommuner och andra myndigheter i länet med genomförandet av Agenda 2030 och dels vara den aktör som har ett samlat grepp över uppföljningen av arbetet. Vi anser att länsstyrelsen är den mest naturliga samhällsaktören för detta arbete eftersom de redan har ett samordningsansvar för andra politikområden och har en tradition att arbeta både med rådgivning och uppföljning av kommunal verksamhet, framför allt inom miljöområdet.

Länsstyrelsens arbete med agenda 2030 bör organiseras genom att det skapas en funktion, en focal point, för genomförande, samordning och uppföljning. Stöd till genomförandet kan med fördel ske genom att den nämnda funktionen är en kunskapsbank, olika goda exempel på regionalt och lokalt genomförandearbete, dit både regionala myndigheter och kommuner kan vända sig för att få råd och stöd vid genomförandet av målen i Agenda 2030. Både när det gäller hur målen ska tolkas och förslag på olika åtgärder som kan vidtas för att uppnå dem på ett effektivt vis. Samordningen kan organiseras genom att funktionen skapar olika arenor för möten mellan olika aktörer i länet som arbetar med genomförandet. Länsstyrelsens uppföljning bör ha som utgångspunkt befintliga databaser som SCBs statistik och indikatorer för Agenda 2030, huvudsakligen som en uppföljning av de olika sektorsmyndigheternas arbete, och nyttja Kolada för att genomföra uppföljning av kommunernas arbete. Detta samordningsansvar för länsstyrelsen, som vi föreslår, pekar också åt samma håll som det förslag som Statskontoret har lämnat till regeringen. Vidare innebär detta att arbetet med genomförandet av Agenda 2030 organiseras på ett sätt som innebär att det kommunala självstyret respekteras, vilket regeringen har påpekat är en princip som ska beaktas när det gäller agendas implementering i Sverige.

Vi föreslår vidare att det, som ett moment i kommunikationsplanen, genomförs en årlig konferens i länet som ett forum för kunskapsspridning och inspiration för länets myndigheter, regionen, kommuner och övriga aktörer som arbetar med genomförandet av Agenda 2030. Vidare föreslår vi att det inrättas ett årligt Agenda 2030-pris före Norrbottens län som delas ut vid denna konferens för den samhällsaktör som har utmärkt sig i länet när det gäller genomförandet av Agenda 2030. Priset kan både bygga på uppföljningskriterier för den som har kommit långt i arbete med måluppfyllelse och för den/de som har varit viktiga inspiratörer för att sprida arbetet med Agenda 2030 till aktörer utanför den offentliga sfären.

En sådan modell med samordningsansvar kan tänkas ge erfarenheter som Länsstyrelsen i Norrbotten kan dela med sig av till övriga län i landet.

För att sammanfatta våra rekommendationer:

- Att Länsstyrelsen i Norrbotten tar ett ansvar för att samordna arbetet av genomförandet av Agenda 2030 i länet
- Att det skapas en funktion på länsstyrelsen för samordning, kunskapsspridning och uppföljning av Agenda 2030
- Att det hålls en årlig konferens i länet för de aktörer som arbetar med Agenda 2030 i regi av länsstyrelsen
- Att det inrättas ett Agenda 2030-pris i länet för att uppmärksamma framgångsrikt arbete med Agenda 2030
- Att erfarenheter från ovan nämnda modell för genomförandet kan spridas till övriga län i landet

Bilagor

Bilaga 1 Översikt över arbetet med agenda 2030 i länet

Kommuntyper i Norrbotten	Dokument som explicit nämner Agenda 2030	Dokument som implicit har koppling till Agenda 2030
Arjeplog (LMAB)	Ej funnit något	• Hållbar skotertrafik
Arvidsjaur (LMAB)	Ej funnit något	• Översiktsplan
Boden (TKS)	• Glokala Sverige • Antagit plan för A2030 i fullmäktige	
Gällivare (TKA)	• Glokala Sverige	
Haparanda (TKA)		• Antagit lokala miljömål som är kopplade till de nationella målen
Jokkmokk (LMAB)		• Borgmästaravtalet • EKO-kommun
Kalix (TKA)	• Fullmäktigebeslut på att implementera A2030	
Kiruna (TKA)		• Stadsomvandling • Översiktsplan • Hållbar stadsutveckling
Luleå (TKS)	• Glokala Sverige • Borgmästaravtal • Fullmäktigebeslut att implementera A2030	
Pajala (LMAB)	Ej funnit något	Ej funnit något
Piteå (TKS)	• Fullmäktigebeslut att implementera A2030 • Kommunal styrning för A2030	
Älvsbyn (LAB)		• Hållbar energi – och klimatplan
Överkalix (LAB)	• Glokala Sverige	
Övertorneå (LMAB)		• Tornedalen 2020, hållbar landsbygd
Regionala aktörer		
Arbetsförmedlingen	• Internationellt arbete med koppling till A2030 • International training program med koppling till A2030	
Företagarna	• Konsultrapport A2030 (PWC) • Checklista för företag som vill arbeta med A2030	
Luleå tekniska universitet	• Workshop A2030	• Vision 2030
Polisen	• Antikorrupktion kopplat till A2030	
Trafikverket	• Trafiksäker kopplat till A2030	
Sametinget		• Sveriges nationella miljömål

Bilaga 2 Indikatorer

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
3.1.1 Mödradödlighet	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.1.2 Andelen förlossningar som utförs av utbildad sjukvårdspersonal	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.2.1 Dödlighet för barn under fem år	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.2.2 Spädbarnsdödlighet	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.3.1 Antalet nya fall av HIV per 1 000 smittfria invånare, fördelat på kön, ålder och nyckelgrupper	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.3.2 Incidensen av tuberkulos per 100 000 invånare	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.3.3 Incidensen av malaria per 1 000 invånare	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	Klassats som grön då SE rapporterar incidens till WHO årligen
3.3.4 Incidensen av hepatit B per 100 000 invånare	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.3.5 Antalet personer i behov av åtgärder mot försummade tropiska sjukdomar	Global	Vit	Folkhälsomyndigheten	Klassas som vid då WHO estimerar uppgifter för SE
3.4.1 Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.4.2 Dödlighet i självmord	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.4.3(N) Återstående medellivslängd, totalt i befolkningen och fördelat på kön och utbildningsnivå	Nationell	Grön	SCB	Flyttad från 3.1 till 3.4 (egentligen ursprungligen tänkt som indikator direkt till mål 3)
3.4.4(N) Självskattad hälsa	Nationell	Grön	SCB	Flyttad från 3.1 till 3.4 (egentligen ursprungligen tänkt som indikator direkt till mål 3)
3.4.5(N) Besvär av trafikbuller i eller i närheten av bostaden; Besvär av trafikbuller inomhus med stängda fönster och dörrar; Sömnstörda av trafikbuller; Antal exponerade för höga ljudnivåer från trafik vid bostaden	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.4.6(N) Nedsatt psykiskt välbefinnande bland vuxna	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.4.7(N) Psykiska och somatiska besvär bland skolelever	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
3.5.1 Täckning av behandlingsinsatser (farmakologiska och psykosociala insatser samt rehabilitering och eftervård) för missbruksrelaterade sjukdomar	Global	Röd	Folkhälsomyndigheten	
3.5.2 Alkoholkonsumtion per capita (15 år och äldre under ett kalenderår i liter ren alkohol REF)	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	Förfining
3.6.1 Dödsfall genom trafikolyckor	Global	Grön	Trafikanalys	
3.6.2.(N) Skadade i vägtrafiken, svårt skadade och lindrigt skadade	Nationell	Grön	Trafikanalys	
3.7.1 Andelen kvinnor i fertil ålder (15–49 år) som har sina behov av familjeplanering tillfredsställa med moderna metoder	Global	Röd	Folkhälsomyndigheten	
3.7.1(P) Användning av preventivmedel bland 16-29-åringar.	Proxy	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.7.2 Antalet tonårsfödslar (10–14 år, 15–19 år) per 1 000 kvinnor i denna åldersgrupp	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.8.1 Täckning av grundläggande hälso- och sjukvårdstjänster i målpopulationer	Global	Vit	Socialstyrelsen	Förfining
3.8.2 Andel av befolkningen med stora hälso- och sjukvårdsutgifter i förhållande till hushållets totala utgifter eller inkomster	Global	Orange	SCB	
3.8.3(N) Haft behov av vård men avstått av ekonomiska orsaker.	Nationell	Grön	SCB	
3.9.1 Dödsfall till följd av luftföroreningar i och utanför bostaden	Global	Grön	Naturvårdsverket	
3.9.2 Dödsfall till följd av brist på rent vatten, sanitet och hygien (bristande tillgång till rent vatten, sanitet och hygien för alla (WASH))	Global	Vit	Folkhälsomyndigheten	
3.9.3 Dödsfall till följd av oavsiktlig förgiftning	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.9.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
3.a.1 Åldersstandardiserad prevalens för daglig tobaksrökning i åldersgruppen 15 år och äldre	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.b.1 Täckningsgrad i målbefolkningen för alla vaccin som ingår i det nationella vaccinationsprogrammet	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.b.2 Totalt offentligt utvecklingsbistånd till medicinsk forskning och grundläggande hälso- och sjukvård	Global	Grön	Sida	
3.b.3 Andelen hälso- och sjukvårdsinrättningar som kan erbjuda ett antal livsviktiga läkemedel till ett överkomligt pris och på en hållbar grund	Global	Vit	Socialstyrelsen	
3.c.1 Täthet och fördelning av hälso- och sjukvårdspersonal	Global	Grön	Socialstyrelsen	
3.d.1 Kapacitet och beredskap för allvarliga hälsorisker enligt internationella hälsoreglementet (IHR)	Global	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.d.2 Minska andelen infektioner i blodomloppet som orsakas av organismer resistenta mot vissa antimikrobiella medel	Global	Orange	Folkhälsomyndigheten	Ny global indikator FoHM föreslås som indikatoransvarig
3.d.2(N) Konsumtion av antibiotika (ATC group J01) inom öppenvård och slutenvård.	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	
3.d.3(N) Platshållare för nationell indikator om antibiotikaresistens.	Nationell	Röd	Folkhälsomyndigheten	
4.1.1 Andelen barn och ungdomar: (a) i årskurs 2/3, (b) i slutet av grundskolan och (c) i slutet av gymnasieskolan som uppnår en bestämd kunskapsnivå i (i) läsning och (ii) matematik fördelat på kön	Global	Grön	Skolverket	
4.1.2 Andel personer i en viss åldersgrupp som fullföljt en viss utbildningsnivå (grundskola årskurs 6, grundskola årskurs 9-10 respektive gymnasium 3 år)ADD	Global	Grön	SCB	Ny global indikator Var tidigare nationell men har nu adderats till den globala listan
4.2.1 Andelen barn under 5 år som utvecklas enligt typiska utvecklingsmönster när det gäller fysisk och psykosocial hälsa samt inlärning, fördelat på kön	Global	Indikatorn struken från globala listan		

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
4.2.2 Deltagande i organiserat lärande (året före obligatorisk skolstart) fördelat på kön	Global	Grön	SCB	
4.3.1 Deltagande bland ungdomar och vuxna i formell och icke-formell utbildning de senaste 12 månaderna fördelat på kön	Global	Grön	SCB	
4.3.2(N) Andel registrerade studenter på högskola/universitet	Nationell	Grön	UKÄ	
4.4.1 Andelen ungdomar och vuxna som har färdigheter i informations- och kommunikationsteknik (IKT) fördelat på typ av kunskap	Global	Grön	SCB	
4.4.2(N) Platshållare för Indikator om etablering på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning på gymnasieskolan respektive högskola/universitet.	Nationell	Orange	SCB	
4.4.3(N) Fördelning av befolkningen efter högsta avslutade utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial kortare än 3 år och eftergymnasial 3 år och längre) efter åldersgrupper och kön	Nationell	Grön	SCB	
4.5.1 Jämlikhetsindex (kvinnor/män, glesbygd/stad, nedre/övre inkomstkvintil och andra, till exempel funktionsnedsättning, ursprungsbefolkning och konfliktdrabbade, i takt med att data tillgängliggörs) för samtliga utbildningsindikatorer på listan som kan disaggregeras	Global	Orange	SCB	
4.6.1 Andel av befolkningen i en viss åldersgrupp som uppnår en bestämd kunskapsnivå i (a) läsförståelse och (b) räkning fördelat på kön	Global	Grön	SCB	
4.7.1 Till vilken grad utbildning för (i) globalt medborgarskap och (ii) hållbar utveckling ingår i: (a) utbildningspolitik, (b) läroplaner, (c) lärarutbildning och (d) elevbedömning	Global	Orange	Skolverket	Förfining Tidigare indikator utbytt Samma som 12.8.1 och 13.3.1
4.a.1 Andelen skolor med grundläggande service, efter typ av service	Global	Vit	Skolverket	Förfining mäts för närvarande bara för utvecklingsländer

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
4.a.2(N) Andel elever som upplevt mobbning under de senaste månaderna	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	
4.b.1 Volym av offentligt utvecklingsbistånd för stipendier fördelat på sektor och typ av studier	Global	Grön	Sida	
4.c.1 Andelen kvalificerade lärare i grundläggande utbildning efter utbildningsnivå	Global	Grön	Skolverket	Förfining
5.1.1 Huruvida ett rättsligt ramverk finns på plats för att främja, skydda och övervaka jämställdhet och icke-diskriminering på grund av kön	Global	Grön	Arbetsmarknadsdepartementet	
5.2.1 Andelen kvinnor eller flickor 15 år eller äldre som har utsatts för fysiskt, sexuellt eller psykologiskt våld av en nuvarande eller före detta intim partner de senaste 12 månaderna fördelat på formen av våld och ålder	Global	Grön	Brå	
5.2.2 Andelen kvinnor eller flickor 15 år eller äldre som har utsatts för sexuellt våld av någon annan person än en intim partner de senaste 12 månaderna fördelat på ålder och brottsplats	Global	Grön	Brå	
5.2.2(P) Personer som blivit utsatta för sexuellt våld. Könsuppdelat.	Proxy	Grön	Brå	TAS BORT?
5.2.3(N) Platshållare för nationell indikator för uppföljning av delmål 5.2 om mäns våld mot kvinnor	Nationell	Grön	Brå	Antagande om ansvarig organisation Antagande om klassning då en ny indikator antas bygga på befintlig statistik.
5.3.1 Andelen kvinnor i åldrarna 20–24 år som har ingått äktenskap före 15 års ålder och före 18 års ålder	Global	Grön	SCB	
5.3.2 Andelen flickor och kvinnor i åldrarna 15–49 år som har varit utsatta för kvinnlig könsstympning fördelat på ålder	Global	Orange	Socialstyrelsen	
5.3.3(N) Indikator om hedersrelaterat våld och förtryck	Nationell	Röd	Ansaret tillsvidare oklart	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
5.4.1 Andel tid som läggs på obetalt omsorgs- och hushållsarbete fördelat på kön, ålder och plats	Global	Grön	SCB	
5.5.1 Andelen platser som innehas av kvinnor i (a) riksdag och (b) kommun- och landstingsfullmäktige	Global	Grön	SCB	
5.5.2 Andelen kvinnor i chefsposition	Global	Grön	SCB	
5.6.1 Andelen kvinnor i åldrarna 15–49 år som fattar sina egna beslut om sexuella relationer, preventivmedel samt sexuell och reproduktiv hälsovård	Global	Röd	Folkhälsomyndigheten	
5.6.2 Andelen länder med lagar och förordningar som garanterar fulla och lika rättigheter för kvinnor och män i åldrarna 15 år och äldre till sexuell och reproduktiv hälsovård, information och utbildning	Global	Grön	Socialdepartementet	Socialdepartementet tar över ansvaret eftersom den är så lagstiftningsbetonad. De har tidigare hjälpt A-dep/JÄM med att fylla i enkäten
5.6.3(N) Andel unga i åldern 16-29 år som uppger att de, i skolan, fått de kunskaper de behöver för att ta hand om sin egen sexuella hälsa	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	
5.a.1 (a) Andelen jordbrukare som är ägare eller rättighetsinnehavare av jordbruksmark fördelat på kön och (b) andelen kvinnor av ägare eller rättighetsinnehavare av jordbruksmark fördelat på typen av innehav	Global	Orange	Jordbruksverket	Har klassats om från vit till orange då det troligen går att ta fram indikatorn nationellt, men osäkert om prioritet kan läggas vid detta då det innebär en del metodarbete och indikatorn inte är relevant på nationell nivå
5.a.2 Andelen länder med ett rättsligt ramverk (inklusive sedvanerätt) som garanterar kvinnors lika rätt till ägande och/eller kontroll av mark	Global	Grön	Näringsdepartementet	Reviderad indikator Endast avseende metadata
5.a.3(N) Kvinnors nettoinkomst som andel av mäns nettoinkomst	Nationell	Grön	SCB	
5.b.1 Andelen individer som äger en mobiltelefon fördelat på kön	Global	Grön	SCB	
5.c.1 Andelen länder med system för att spåra och anslå offentliga medel till jämställdhet och kvinnors egenmakt	Global	Grön	Finansdepartementet	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
9.1.1 Andel av befolkningen på landsbygden som bor inom 2 km från en väg som är farbar året om	Global	Vit	SCB	Har klassats om från grön till vit då det inte är troligt att indikatorn i det närmaste kommer att samlas in från högt utvecklade länder, alternativt att redan tillgänglig data och geodata används för att ta fram ett estimat.
9.1.2 Passagerar- och godsvolymer fördelat på transportsätt	Global	Grön	Trafikanalys	
9.1.3(N) Andel av befolkningen som har enkel tillgång till kollektivtrafik fördelat på kön, ålder och personer med funktionsnedsättning	Nationell	Grön	SCB	
9.2.1 Tillverkningsindustrins förädlingsvärde som andel av BNP och per capita	Global	Grön	SCB	
9.2.2 Sysselsatta inom tillverkningsindustrin som andel av den totala sysselsättningen	Global	Grön	SCB	
9.3.1 Andelen småskaliga industriföretag av industrins totala förädlingsvärde	Global	Grön	SCB	
9.3.2 Andelen småskaliga industriföretag med lån eller kreditram	Global	Grön	SCB	
9.4.1 Koldioxidutsläpp per enhet förädlingsvärde	Global	Grön	SCB	
9.4.2(N) Antal arbetsställen, om-sättning, export och förvävsarbetande inom miljösektorn i Sverige	Nationell	Grön	SCB	
9.4.3(N) Industrins investeringar i miljöskydd per miljöområde	Nationell	Grön	SCB	
9.5.1 Utgifter för forskning och utveckling som andel av BNP	Global	Grön	SCB	
9.5.2 Forskare (motsvarande heltid) per miljoner invånare	Global	Grön	SCB	
9.a.1 Totala offentliga flöden (offentligt utvecklingsbistånd plus andra offentliga flöden) till infrastruktur	Global	Grön	Sida	
9.b.1 Andelen förädlingsvärde för medel- och högteknologiska företag i totala förädlingsvärdet	Global	Grön	SCB	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
9.c.1 Andel av befolkningen som täcks av mobilnät fördelat på teknik	Global	Grön	PTS	Översättningen korrigerad från "har tillgång till" till "täcks av"
11.1.1 Andel av den urbana befolkningen som lever i slumområden, informella bostättningar eller bristfälliga bostäder	Global	Vit	SCB	
11.1.2(N) Trångboddhet	Nationell	Grön	SCB	
11.2.1 Andel av befolkningen (i tätorter) som har enkel tillgång till kollektivtrafik fördelat på kön, ålder och personer med funktionsnedsättning	Global	Grön	SCB	
11.2.2(N) Bostäder i kollektivtrafiknära lägen	Nationell	Grön	SCB	
11.3.1 Förhållande mellan arealtillväxt och befolkningstillväxt	Global	Grön	SCB	
11.3.2 Andelen städer som har en struktur för civilsamhällets medbestämmande i stadsplanering och-förvaltning på regelbunden och demokratisk grund	Global	Vit	Boverket	
11.4.1 Samlade utgifter per capita som går till att skydda, vårda och bevara kultur- och naturarv fördelat på typ av finansiering (offentlig/privat), typ av arv (kultur- /naturarv) och myndighet (nationell, regional eller lokal/kommunal)	Global	Orange	Kulturanalys	Förfining Indikatoransvaret ändrat från RAÄ
11.5.1 Antalet döda, saknade personer och direkt drabbade till följd av katastrofer per 100 000 invånare	Global	Grön	MSB	
11.5.2 Direkta ekonomiska förluster i förhållande till BNP, skador på viktig infrastruktur och antal avbrott i grundläggande tjänster, till följd av katastrofer	Global	Grön	MSB	
11.6.1 Andelen kommunalt fast avfall som samlas in och hanteras i kontrollerade anläggningar av det totalt genererade kommunala avfallet, fördelat på stad	Global	Grön	Naturvårdsverket	Reviderad indikator Klassning ändrad då uppgifterna i globala databasen är nationella
11.6.2 Årsmedelvärden för fina luftburna partiklar (t.ex. PM2,5 och PM10) i städer (befolkningsviktade)	Global	Grön	Naturvårdsverket	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
11.6.3(N) Totalt behandlat mängd hushållsavfall och per capita	Nationell	Grön	SCB	
11.6.6(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden	Nationell	Grön	Folkhälsomyndigheten	
11.7.1 Andelen bebyggd miljö i städer som är offentliga platser med tillgänglighet för alla fördelat på kön, ålder och personer med funktionsnedsättning	Global	Orange	SCB	
11.7.2 Andelen personer som utsatts för fysiska eller sexuella trakasserier de senaste 12 månaderna fördelat på kön, ålder och funktionsnedsättning	Global	Grön	Brå	
11.7.2(P) Utsatta för våldsbrott (misshandel, hot och/eller personrån). Redovisas på ålder, kön och personer med funktionsnedsättning.	Proxy	Grön	SCB	
11.7.3(N) Tillgång till grönområde inom 200 meter från bostaden (i de 37 största tätorterna i landet)	Nationell	Grön	SCB	
11.7.4(N) Avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna. Redovisat på ålder, kön och funktionsnedsättning.	Nationell	Grön	SCB	
11.a.1 Andel länder som har nationell politik för stadsutveckling eller regionala utvecklingsplaner som (a) svarar mot befolkningsutvecklingen, (b) säkrar en balanserad territoriell utveckling (c) ökar det lokala finansiella utrymmet	Global	Grön	Boverket	Tidigare indikator utbytt
11.a.2(N) Andelen antagna och/eller aktualitetsprövade översiktsplaner (ÖP).	Nationell	Grön	Boverket	
11.b.1 Antalet länder som antar och genomför nationella strategier för katastrofriskreduktion i linje med Sendai FDRR 2015-2030	Global	Grön	MSB	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
11.b.2 Andelen lokala myndigheter som antar och genomför lokala strategier för katastrof-riskreducering i linje med nationella strategier för katastrof-riskreducering	Global	Grön	MSB	
11.c.1 Andelen ekonomiskt stöd till de minst utvecklade länderna som anslås till konstruktion och upprustning av hållbara, motståndskraftiga och resurseffektiva byggnader av lokala material	Global	Indikatorn struken från globala listan		
15.1.1 Skogsmark som andel av total landareal	Global	Grön	Skogsstyrelsen	
15.1.2 Andelen viktiga områden för biologisk mångfald på land och i sötvatten som är skyddade områden	Global	Grön	Naturvårdsverket	
15.2.1 Framsteg mot ett hållbart skogsbruk	Global	Grön	Skogsstyrelsen	
15.2.2(N) Miljöhänsyn i skogsbruket.	Nationell	Grön	Skogsstyrelsen	
15.3.1 Andelen mark som är degraderad i förhållande till den totala landarealen	Global	Grön	SLU	
15.4.1 Skyddade viktiga områden för biologisk mångfald i fjällen	Global	Grön	Naturvårdsverket	
15.4.2 Täckning av fjällvegetation	Global	Grön	Naturvårdsverket	
15.5.1 Rödlisterindex	Global	Grön	Naturvårdsverket	
15.6.1 Antalet länder som har antagit administrativa och politiska ramverk för att säkerställa en rimlig och rättvis fördelning av nytta	Global	Grön	Naturvårdsverket	
15.7.1 Andelen handel med vilda djur och växter som bedrivs genom tjuvjakt eller illegal handel	Global	Orange	Jordbruksverket	
15.8.1 Andelen länder som har relevant nationell lagstiftning och vidtar lämpliga åtgärder för att förebygga och kontrollera spridningen av invasiva främmande arter	Global	Grön	Naturvårdsverket	

Indikator	Typ	Klass	Ansvarig	Kommentar
15.9.1 (a) Antal länder som antog nationella mål enligt, eller liknande, Aichimål 2 i den strategiska planen för biologisk mångfald 2011–2020 i sina nationella biodiversitetsstrategier och handlingsplaner (NBASP) och framstegen som rapporteras mot dessa mål; (b) integrering av biodiversitet i räkenskaper och rapporteringssystem, definierat som införandet av systemet för miljöräkenskaper	Global	Grön	Naturvårdsverket	Reviderad indikator
15.a.1 Offentligt utvecklingsbistånd till att hållbart bevara och (b) genererade intäkter och mobiliserade medel från ekonomiska instrument relevanta för biodiversitet	Global	Grön	Sida	Tidigare indikator utbytt
15.b.1 Offentligt utvecklingsbistånd till att hållbart bevara och (b) genererade intäkter och mobiliserade medel från ekonomiska instrument relevanta för biodiversitet	Global	Grön	Sida	Tidigare indikator utbytt
15.c.1 Andelen handel med vilda djur och växter som bedrivs genom tjuvjakt eller illegal handel	Global	Orange	Jordbruksverket	

Bilaga 3 Regionala indikatorer

Mål	Nyckeltal	Kommun (ID)	Region (ID)	Källa
1	Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	N02904	N02904	SCB
	Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen	N31816		Socialstyrelsen och SCB
	Invånare 18-64 år med låg inkomst, andel (%)		U01803	SCB
2	Invånare med fetma, andel (%)	U01411	U01411	Folkhälsomyndigheten
	Ekologiskt odlad åkermark, andel (%)	N00403	N00403	Jordbruksverket
3	Medellivslängd kvinnor, år	N00925	N00925	SCB
	Medellivslängd män, år	N00923	N00923	SCB
	Långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar, andel (%)	N74811	N74811	Försäkringskassan
	Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv	U20462	U20462	Socialstyrelsen
	Förekomst av diabetes typ 2, andel (%)		N79172	Nationella diabetesregistret
	Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv	N00404	N60405	Socialstyrelsen och SCB
4	Elever i åk. 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	N15428	N60802	SCB och Skolverket
	Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%)	N15533		Skolinspektionen
	Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	N17461		SCB
	Elever på SFI som klarat minst två kurser på studievägen avnybörjare två år tidigare, andel (%)	N18409		SCB
	Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning län, andel (%)		N60800	SCB
5	Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun/region, andel (%)	N00209	N60077	SKL
	Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%)	N00943	N00943	Försäkringskassan
	Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mänsmediannettoinkomst, andel (%)	N00952	N00952	SCB
	Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, kommunalt/regionalt anställda, andel (%)	N00953	N00958	SCB

Mål	Nyckeltal	Kommun (ID)	Region (ID)	Källa
6	Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%)	N85069		Länsstyrelsen
	Sjöar med god ekologisk status, andel (%)	N85051	N85051	VISS, Länsstyrelserna
	Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)	N85052	N85052	VISS, Länsstyrelserna
	Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)	N85053	N85053	VISS, Länsstyrelserna
	Vattenförbrukning lokaler, kbm/kvm		U60471	Egna uppgifter i landstinget
	Vattenanvändning totalt, senaste mätning, kbm/inv		N85042	SCB
7	Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund (SAIDI), minuter/kund	N45933		Energimarknadsinspektionen
	Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor på värmeverk inom det geografiska området, andel (%)	N45929	N45929	Energimyndigheten och SCB
	Energianvändning i verksamhetslokaler, kWh/kvm BRA		U60495	Egna uppgifter i landstinget
	Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv	N45905	N45905	Energimyndigheten och SCB
8	Bruttoregionalprodukt (BRP), kr/inv	N03700	N03700	SCB
	Långtidsarbetslöshet 25-64 år, andel (%) av bef.	N00955	N00955	Arbetsförmedlingen och SCB
	Invånare 17-24 år som varken studerar eller arbetar, andel (%)	N02906	U60700	SCB
9	Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	N07900	N07900	Post- och telestyrelsen
	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt)- Totalt, NKI	U07451		SKL
	Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%)	N07418	N07418	SCB
10	Ginikoefficient, index	N00956	N00956	SCB
	Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	U01413	U01413	Folkhälsomyndigheten
	Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar), andel (%)	N00973		SCB
	Brukarbedömning daglig verksamhet LSS- Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	U28532		SKL

Mål	Nyckeltal	Kommun (ID)	Region (ID)	Källa
11	Demografisk försörjningskvot	N00927	N00927	SCB
	Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%)	N07907	N07907	SCB
	Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv	N85047	N85047	SMED via SMHI och Nationella emissionsdatabasen
	Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom). kg/inv	N85048	N85048	
	Resor med kollektivtrafik, resor/inv		N60404	Trafa
	Förnybara drivmedel kollektivtrafik buss, andel (%)		U85426	Miljö- och fordonsdatabasen Frida
12	Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person	U07801	U07801	Avfall Sverige
	Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	U07414	U07414	Avfall Sverige
	Ekologiska livsmedel i kommunens/regionens verksamhet, andel (%)	U07514	U60494	Ekomatcentrum, Egna uppg. i landstinget
13	Utsläpp av växthusgaser, ton CO2-ekv/inv	N00401	N00401	Nationella emissionsdatabasen
	Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%)	U00437		Miljöfordon Sverige (MFS)
	Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%)	N07400	N07400	SCB
	Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	U07917	U07917	Trafa
14	Marint skyddad havsareal, andel (%)		N85040	SCB
15	Skyddad natur totalt, andel (%)	N85054	N85054	SCB
16	Valdistrikt med lägst valdeltagande i senaste kommunalval, andel (%)	N05831	N65831	Valmyndigheten och SCB
	Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	U01420		Folkhälsomyndigheten
	Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv	N07403	N07403	BRÅ och SCB
	Förtroendevalda i kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige som utsatts för trakasserier, hot eller våld, andel (%)		N65900	BRÅ
	Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag kommun/landsting, (%)	N03102	N63016	SCB

Bilaga 4 Intervjumall

Bakgrundsfrågor

Namn:

Position:

Hur länge har du arbetat i kommunen:

Utbildning:

Tema 1: Känner de till A2030

1. Känner du till A2030, dess syfte?
2. Påverkar A2030 dig i ditt dagliga arbete? Har A2030 förändrat ditt sätt att arbeta? I så fall, på vilket sätt? Kan du ge exempel!
3. Finns det någon som har ett övergripande ansvar för A2030 arbetet i kommunen?
4. Anser du att det finns någon statlig myndighet som har det övergripande ansvaret för A2030 målen? Finns
5. Finns det någon som följer upp arbetet med 2030?
6. Är arbetet med A2030 en prioriterad fråga i er kommun? Om så är fallet hur tar det sig uttryck?

Tema 2: policy understanding (förstår)

7. Hur uppfattar du att nuvarande mål i A2030 är formulerade? Tydliga eller otydliga? Vet du hur du ska agera på basis av målen?
8. Finns det andra mål i din verksamhet som också pekar åt samma håll som A2030; och är de motstridiga, vilken eller vilka följs och varför?
9. Måste du samarbeta med andra förvaltningar i kommunen för att nå målen i A2030, eller andra aktörer?
10. Finns det uppföljningskriterier ni använder er av i er återsrapportering?

Tema 3: implementeringsresurser

11. Upplever du att det finns faktorer som hindrar dig att arbeta med målen i 2030?
12. Om du är osäker på hur du ska tolka A2030, kan du söka hjälp? Ge exempel:
 - a. Vilka frågor handlar det om?
 - b. Vilka aktörer tar du hjälp av?
 - c. Hur är dessa aktörer behjälpliga?
 - d. (Infrastruktur för genomförande)

Tema 4: policyvärderingar (policy core beliefs)

13. Hur viktigt är det arbeta med A2030?
14. Hur skulle du vilja utforma arbetet med A2030 för att uppnå ökad måluppfyllelse?
15. Hur bör regeringen och statliga myndigheter styra för att uppnå A2030?

Referenslista

Bexell, M., & Jönsson, K. (2019) Country Reporting on the Sustainable Development Goals—The Politics of Performance Review at the Global-National Nexus, *Journal of Human Development and Capabilities*, Vol. 20(4), pp. 403-417.

Ekener, E., Katzeff, C., Gunnarsson-Östling, U., & Skånberg, K. (2018) Ömsesidiga beroenden mellan olika hållbarhetsperspektiv, *Naturvårdsverket Rapport 6903*.

Enarsson, M. - Vinnova (2018) Kartläggning och analys av politiska mål relaterade till Agenda 2030, Serie: Vinnova Rapport VR 2018:10.

Millon, L., Colin, C., Brescia, F., & Kerbiriou, C. (2018). Wind turbines impact bat activity, leading to high losses of habitat use in a biodiversity hotspot. *Ecological Engineering*, Vol. 112, pp. 51-54.

Naturvårdsverket, *Det svenska miljömålssystemet, 2020*.

OECD, *The 2030 Agenda and Development Co-operation Results, 2018*.

Prop. 2008/09:162, *En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat*.

Prop. 2017/18:1, *Budgetproposition för 2018 – Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor*.

Prop. 2018/19:1, *Budgetproposition för 2019 – Förslag till statens budget för 2019, finansplan och skattefrågor*.

Prop. 2019/20:1, *Budgetproposition för 2020 – Förslag till statens budget för 2020, finansplan och skattefrågor*.

Rockström, J., & Sukhdev, P. (2016) <http://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html> Accessed 5 April 2020.

The World in 2050 (TWI2050) (2018) Transformations to achieve the Sustainable Development Goals. In: Report prepared by the World in 2050 initiative. International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA), Laxenburg, Austria.

The World in 2050 (2020) A global research initiative in support of a successful implementation of the United Nations 2030 Agenda. Laxenburg, Austria.

Webbplatser

www.hallbarstad.se; www.sverigesmiljomal.se; www.energiforetagen.se

Referenser (Till kartläggningen av kommunala och regionala aktörer)

Kommunvis

Arjeplog

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Arvidsjaur

Dnr: 2019/77 Översiktsplan

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Boden

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Strategiskt plan 2020-22. Beslutad av kommunfullmäktige 2019-06-17

Gällivare

Kommunplan. Målstyrning 2020-2022

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Haparanda

Miljömålen. År 2015: uppföljning av Haparanda kommuns miljömål

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Jokkmokk

Jokkmokk. Vision 2030

Leco Local Energy Communities, 2019

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Kalix

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Kiruna

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Översiktsplan 2018

Luleå

Luleå kommun. Riktlinjer för klimatanpassning

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Pajala

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Piteå

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Älvsbyn

Älvsbyn kommun. Hållbar energi- och klimatplan

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Överkalix

Näringslivsstrategi Överkalix kommun 2014-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Övertorneå

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Protokoll kommunstyrelsen 2019-2020

Regionala aktörer

Region Norrbotten

Protokoll regionstyrelsen 2019-2020

Protokoll regionfullmäktige 2019-2020

